

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140. — ΤΗΛ. 721.8308 | 1/15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1982 | ΑΡΙΘ. 11-12

Σ Π Υ Ρ Ο Σ Δ. Π Ε Ρ Ι Σ Τ Ε Ρ Η Σ

ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ

ΣΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΝΑΟ ΑΘΗΝΩΝ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σπύρος Δ. Περιστέρης, τριάντα χρόνια πρωτοψάλτης. — Κων. Γ. Μπόνη, 'Ακαδημαϊκού - 'Ομ. Καθηγ. Παν)μίου 'Αθηνών, 'Ιγνατίου 'Αντιοχείας 'Επιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν 'Ιγνάτιος. — 'Επισκόπου 'Αχελώου Εύθυμίου, 'Ο άετός. — Εύαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Προλειτουργίας Παν)μίου 'Αθηνών, 'Α-θειςτικά κοινωνικοπολιτικά συστήματα. — π. Φιλοθέου Φάρου, Οι άγνοούντες την δικαιοσύνην του Θεού.... — 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, Χαιρετισμοί

(ΚΔ' Οίκοι) πρὸς τιμὴν 'Αγίων, — Πρεσβ. 'Αντωνίου 'Αλεβιζοπούλου, Παρανομία. — Σπύρος Δ. Περιστέρης, μιὰ γνώριμη φωνὴ τῆς 'Ορθοδοξίας. — Τὸ βιβλίον. — Δημ. Φερούση, «Σύναξη» — σπουδὴ στὴν 'Ορθοδοξία. — 'Επίκαιρα.

'Εκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας, 'Ιασιού 1 — 'Αθήναι 140. Προϊστ. Τυπογραφείου 'Ιωάννης Μιχαήλ. 'Αναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΑΝΕΒΑΙΝΟΝΤΑΣ

Τοῦ Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ο ΑΕΤΟΣ

Λένε πὼς ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια τοῦ αἵτου, τόσο τὸ ράμφος του μεγαλώνει, κυρτώνεται πῶς πολὺ, πράγμα πὸ τὸν δυσκολεύει πολὺ στὴν διατροφή του. Ὁ βασιληᾶς τῶν πουλιῶν γερνάει... Τότε ἀκριβῶς, ὁ αἵτος ἀνεβαίνει πολὺ ψηλὰ καί, ὀρμώντας πρὸς τὰ κάτω, χτυπάει τὸ ράμφος του μὲ δύναμι πάνω σ' ἓνα βράχο. Τὸ δυνατὸ αὐτὸ χτύπημα ἀφαιρεῖ τὸ ἐπιπρόσθετο μέρος τοῦ ράμφους καὶ χαρίζει καινούργια νεότητα στὸ ὑπερήφανο πουλί τῶν αἰθέρων...

Ἐνα τέτοιο περιστατικὸ φαίνεται ὅτι εἶδε κάποτε ὁ Δαβὶδ, καθὼς βοσκοῦσε τὰ πρόβατά του καὶ ἔγραψε τὸν ὠραῖο ἐκεῖνο στίχο: «ἀνακαινισθήσεται ὡς αἵτου ἡ νεότης σου» (Ψαλμ. 102,5).

Στὴ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ, τοῦ αἵτου αὐτοῦ τῆς ζωῆς, εἶναι ἀπαραίτητο τὸ θύθισμα πρὸς τὰ κάτω, πὸ εἶναι ἡ κίνησις τῆς Μετανοίας. Ἡ Μετανοία εἶναι τὸ δυνατὸ χτύπημα πὸ κάνει ὁ ἄνθρωπος στὰ πάθη καὶ τίς ἀμαρτίες του πὸ κολλᾶνε πάνω του καὶ κυρτώνουν τὸν πνευματικὸ του ὄργανισμό. Ἡ Μετανοία εἶναι κίνησις συντριβῆς τῶν παθῶν. Ἀλλὰ καὶ κίνησις ταπεινώσεως. Μὲ τὴ κίνησι τῆς μετανοίας τὸ μέτωπο τοῦ χριστιανοῦ ἀκουμπάει στὸ χῶμα. Ὅποιος κάνει τὴν κίνησι αὐτὴ τοῦ αἵτου, ὁποῖος δηλαδὴ μετανοεῖ, ὁποῖος ταπεινώνεται μπροστὰ στὸν ἅγιο Θεό, αὐτὸς ἀπελευθερώνεται ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀνανεώνεται πνευματικά. Σὺν τὸν αἵτο.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ*

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ἄμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

II. Σ χ ό λ ι α

XI. Ἐλλειπτικὴ ἢ πρότασις, διότι λείπει τὸ ρῆμα «Ταῦτα... λέγω ἢ ἔγραψα». Πβλ. Τραλλ. 8,1. «μικρότερος ὑμῶν»: Ἐν πλήρει ταπεινώσει ὁ Θεοφόρος Ἴγν. ἐκφράζεται περὶ ἑαυτοῦ. Πβλ. τὸ αὐτὸ πνεῦμα ταπεινώσεως ἐν Ἐφ. 1,3. 3,1. «θέλω προφυλάσσεισθαί», μὲ ἐμφαντικὴν διατύπωσιν τὸ «θέλω», ἦτοι διακαῶς ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔμφασιν παρακινῶ καὶ προτρέπω. Ἀναλόγου ἐμφαντικῆς προτροπῆς εἶναι καὶ αἱ φράσεις ἐν Τραλλ. 8,1: «Οὐκ ἐπεὶ ἔγνωι τοιοῦτόν τι ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ προφυλάσσω ὑμᾶς ὄντας μου ἀγαπητούς, προορῶν τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου». Τὴν αὐτὴν δραστηκὴν καὶ ἐμφαντικὴν μορφήν ἔχει καὶ τὸ χωρίον ἐν Σμυρν. 4,1: «Ταῦτα δὲ παραινῶ... προφυλάσσω δὲ ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων». Παρατηρητέος ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν αἰρετικῶν ὡς «θηρίων ἀνθρωπομόρφων». Ἀξίον σημειώσεως εἶναι ἐπίσης ὅτι ὁ Ἴγν. χρησιμοποιεῖ τὸσον τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν τῶν ρημάτων, ὅσον καὶ τὴν μέσην, ἐφ' ὅσον ὑποβοηθεῖται ἢ δραστηριοποιήσιν τῆς παραινέσεώς του πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, τοὺς ὁποίους ὁ ἅγιος Ἴγν. θεωρεῖ τρομερὰ ἐπικινδύνους διαφορεῖς τῆς ὀρθῆς πίστεως — Τὸ ρῆμα «φυλάσσειν» πολλακίς ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ Κ.Δ. ὡς π.χ. Ματθ. 19,20. Μάρκ. 10,20. Λουκ. 18,21, ἐνθα ὁ μὲν Μάρκ. ἔχει «εφύλαξαι», οἱ δὲ Ματθ. καὶ Λουκ. «εφύλαξαι», εἰς φωνὴν ἐνεργητικὴν ἀπαντῶσαν συχνότερον εἰς τὰ ἱερά κείμενα τῆς Κ.Δ. — Ἡ λέξις «κενοδοξία» δὲν λαμβάνεται ἐνταῦθα ὑφ' οἷαν ἔννοιαν χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Ἴγν. ἐν Φιλαδ. 1,1 καὶ Φιλιππ. 2,3, τῆς ἐπιδιώξεως δηλ. ἀποκτήσεως ματαίας δόξης ὑπὸ ἀναξίου καὶ ματαιόφρονος. Ἀλλὰ λαμβάνεται ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς μωρᾶς καὶ ἀνοήτου «πλάνης». Παρομοίως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐν τῇ Σοφ. Σολομ. 14,14: «κενοδοξία γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, / καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενοήθη».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 114 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

Ἄθεϊστικά

Κοινωνικοπολιτικά

Συστήματα

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Προπρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὅτι εἶπαμε γιὰ τὸν ὑλιστικὸ «καπιταλισμὸ» ἰσχύει καὶ γιὰ τὶς ἀθεϊστικὲς μορφές τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ, πού παρουσιάσθηκαν μὲ θετικὰ αἰτήματα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ γιὰ ἕνα καλύτερο μέλλον. Ὅπως ἔχει τολήσει ὁ γνωστὸς διακεκριμένος καθηγητὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Παν. Μπρατσιώτης, «ἐν τῷ σοσιαλιστικῷ οικονομικῷ συστήματι ἐνυπάρχουν χριστιανικώτεραί πως ἰδέαι ἢ ἐν τῷ ἐγωϊστικῷ συστήματι τῆς κεφαλαιοκρατίας».

Ἄλλὰ τὰ χριστιανικά ἢ χριστιανικοφανῆ αἰτήματα τῶν ἀθέων μορφῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ διαβρώθηκαν, ναρκοθετήθηκαν καὶ ἀποδυναμώθηκαν ἀπ' τὴν ὑλιστικὴ ἀνθρωπολογία του καὶ ἀπ' τὴν οὐτοπιστικὴ, χιμαρική αἰσιοδοξία καὶ ψευδαισθησία τοῦ νατουραλιστικοῦ καὶ ἐνδοκοσμικοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ του. Ἔτσι πίστευσαν, πὼς θὰ ἔφθαναν στὴν ἀταξικὴ κοινωνία, στὴν ἀνακαίνιση τοῦ κόσμου καὶ στὸν ἐπίγειο παράδεισο αὐτονομιστικά, χωρὶς τὴ Θεία Χάρη καὶ βοήθεια, μόνο μὲ τὴν ὑπὸ τῆς συνειδήσεως κατανόηση τῆς ἱστορικῆς νομοτελείας καὶ ἀναποτρέπτου κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ μὲ τὴν ἐπιτάχυνση τῆς διαδικασίας τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς. Ἡ ἐπιτάχυνση αὐτὴ θὰ γίνη, κατὰ τοὺς ὁπαδούς τοῦ διαλεκτικοῦ ὑλισμοῦ, μὲ τὴν ἐνεργὸν προσαρμογὴ τῆς συνειδητῆς δραστηριότητος τῶν ἀνθρώπων στὴ μηχανικὴ διαλεκτικὴ διαδοχὴ τῶν οικονομικοκοινωνικῶν σχηματισμῶν, πού γίνεται μὲ τὸν ἀδυσώπητο ζωϊκὸ στρόβιλο τῶν βιολογικῶν δυνάμεων καὶ μὲ τὸν δυναμισμὸ τῶν οικονομικῶν παραγόντων,

τῶν παραγωγικῶν σχέσεων καὶ τῶν ταξικῶν ἀνταγωνισμῶν.

Ἄλλὰ ἡ μονολιθικὴ συμμαχία τοῦ ἀθεϊστικοῦ σοσιαλισμοῦ μὲ τὸν ὑλισμὸ συνετέλεσεν, ὥστε νὰ παραθεωρηθῇ, ὅτι τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα εἶναι σὲ τελευταία ἀνάλυση πρόβλημα ἠθικὸ. Ὅποιοδήποτε οικονομικοκοινωνικὸ σύστημα χωρὶς τὸν Χριστιανισμὸ εἶναι χίμαιρα, ἀκόμη καὶ ἂν ὑποτεθῇ, πὼς ἡ ἐπιστημονικὴ του θεμελίωση εἶναι ἄψογη καὶ ἀκλόνητη. Ἀπλούστατα ἕνα τέτοιο ἐπιστημονικὸ κατασκεῦασμα, ἐὰν δὲν ὑπάρξουν ἠθικὲς προσωπικότητες νὰ τὸ ἐφαρμόσουν, θὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα μηδαμινὰ ἢ ἀντίθετα τῶν προσδοκωμένων. Ὁ σοσιαλισμὸς λ.χ. σὲ τελευταία ἀνάλυση σημαίνει πλῆθος κεντρικῶν ἢ ἀποκεντρωμένων λειτουργῶν, ἀπ' τὸ ἠθικὸ ποῖόν τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται πρὸ πάντων ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία αὐτοῦ. Ποιῆς ἐπομένως ἐγγυήσεις θὰ ἔχωμε, ὅτι ἐκεῖνοι, πού ἐφαρμόζουν τὸ σοσιαλιστικὸ πρόγραμμα, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι ξένοι πρὸς τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα, θὰ ἔχουν τὴν πνευματικότητα νὰ μὴ χρησιμοποιήσουν ἰδιοτελῶς τὴν κρατικὴ παντοδυναμία; Ὁ σοσιαλισμὸς, ὅπως καὶ κάθε ἄλλο σύστημα, εἶναι οὐτοπία, ἐὰν δὲν θεμελιώνεται πνευματικά, δηλαδή ἐὰν δὲν ἐπιδιώκῃ νὰ οἰκοδομηθῇ πάνω στὸ χριστιανικὸ θεμέλιο.

Ἔτσι ἐξηγεῖται γιὰτί οἱ οὐτοπιστικὲς, ἀλλὰ ὑψηπετεῖς προγνώσεις τοῦ Marx καὶ τοῦ Engels διαψεύσθηκαν παταγωδῶς. Τὸ κομμουνιστικὸ πείραμα ὁδήγησε στὴν ὄξυνση τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων καὶ ἔφερρεν ἀντὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοὺς περιορισμούς καὶ τοὺς ἐξαναγκασμούς, ἀντὶ τῆς ἰσότητος νέες ἀνισότητες, ἀντὶ τῆς χειραφεσίας ἀπ' τὴν ἰδεολογία ἐκδηλη ἰδεολογικὴ μεροληψία, ἀντὶ τῆς ἐκριζώσεως τῆς ἀνεκρίπτου Ἐρησκείας τὴν νέα ἀνθησὴ της μέσα στὸν διωγμὸ παρὰ τὴν σύντονη προσπάθεια πρὸς ὑποκατάστασίν της ἀπ' τὰ ψευδοθηρηκευτικά στοιχεῖα τῆς κομματικῆς εἰδωλολατρίας. Νέοι τύραννοι ἔφεραν μεθόδους φρικτῆς ἀστυνομεύσεως, ἐξόντωσαν χιλιάδες ἀντιπάλων, κατήγγησαν τὸν πολιτικὸν πλουραλισμὸν, ἐγκαθίδρυσαν τὸν πῶς στυγνὸν μονοκομματισμὸν, νέες κάστες, νεοσαρική διαβίωση τῶν ἀξιοματούχων τοῦ κόμματος, τὴν ἐπὶ ὄρες ἀναμονὴ σὲ οὐρὰ γιὰ τὴν ἀγορὰ στοιχειωδῶν εἰδῶν διατροφῆς, τὰ πολυτελῆ καταστήματα, στὰ ὁποῖα ἔχουν δικαίωμα νὰ κάνουν ἀγορῆς μόνον τὰ ἀνώτερα κομματικὰ στελέχη ἢ μόνον οἱ τουρίστες, πού διαθέτουν δολλάρια καὶ ξένο συνάλλαγμα. Οἱ ἴδιοι δημιούργησαν τὰ τεῖχη τοῦ αἰσχους ἢ τὰ

ΟΙ ΑΓΝΟΟΥΝΤΕΣ ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΣΤΗΣΑΙ (Ρωμ. 10,3).

Τοῦ π. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΦΑΡΟΥ

Τὸ περιστατικὸ ποὺ ἀκολουθεῖ φανερώνει τὶ μπορεῖ νὰ συμβεῖ στὸν ἄνθρωπο ποὺ πιστεύει πὼς αὐτὸς καὶ ὄχι ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ κάνει τὸ καλὸ καὶ ποὺ κάνει τὴν ἐπιδίωξη τῆς ἀρετῆς αὐτοσκοπὸ, δείχνοντας ἔτσι πὼς θέλει νὰ γίνῃ θεὸς μᾶλλον, παρὰ νὰ εἶναι μὲ τὸ Θεό, ὅπως ἔκαναν καὶ οἱ πρωτόπλαστοι.

Προσεκτικώτερη ὅμως ἀνάλυση τοῦ περιστατικοῦ δείχνει ἀκόμα ὅτι τὸ αὐτοδικαιωτικὸ παιχνίδι αὐτῆς τῆς γυναίκας εἶναι ἓνας τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο κρύβει καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἴδια καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὸν πραγματικὸ ἑαυτὸ της, ποὺ στὴν πραγματικότητά δὲν τὸν ἐκτιμᾷ καθόλου, γιατί ἐνῶ διακηρύσσει τὴν τελειότητά της, φοβᾶται ταυτόχρονα καὶ τὴ διάπλωση.

Ὁ παπᾶς ποὺ ἀντιμετώπισε αὐτὴ τὴν γυναίκα ἀνταποκρίθηκε σωστὰ στὸ ἐπιφανειακὸ μῆνυμά της καὶ στὴ διακέρυξη τῆς τελειότητάς της ἀντέταξε τὴν πραγματικότητά της ἀνθρώπινης ἀμαρτωλότητάς. Ἄν ὅμως εἶχε ἀκούσει περισσότερο καὶ προσεκτικώτερα καὶ εἶχε μιλήσει λιγότερο, ἴσως νὰ τὴν εἶχε ἐνθαρρύνει νὰ ἐκφράσει λίγη ἀπὸ τὴν ἀπέραντη αὐτοπεριφρόνηση ποὺ ἡ γυναίκα αὐτὴ κρύβει κάτω ἀπὸ τὴν μάσκα τῆς ἐπάρεσως.

Πρώτη συνάντηση μὲ γυναίκα ἡλικίας 60 ἐτῶν, ἑγγαμη.

Παπᾶς: Καλημέρα σας. Θὰ θέλατε νὰ καθίσω λίγο μαζί σας; Εἶμαι ὁ ἐφημέριος τῆς πτέρυγος.

Ἀσθενής: Εὐχαρίστως, πάτερ.

Π: Φαίνεσθε μιὰ χαρά. Τί σᾶς ἔφερε ἐδῶ;

Α: Ναι, πάτερ, εἶμαι μιὰ χαρά, ἀλλὰ ἔχω κάποιον προβληματᾶκι στὴν καρδιά.

Π: Εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς βοηθήσει.

Α: Ναι, τὸ ἐλπίζω. Ἔχω καλὸ γιατρὸ καὶ πιστεύω πολὺ πὼς θὰ μὲ βοηθήσει. Ἀλλά, πάτερ, καλὰ ποὺ ἤλθατε, ἤθελα νὰ σᾶς πῶ μερικὰ πράγματα ποὺ μὲ ἀπασχολοῦν.

Π: Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἤλθα.

Α: Πάτερ, ὅλα καλὰ μὲ τὴν θρησκεία μας, ἀλλὰ ἐγὼ νομίζω πὼς ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται ὅτι βλάπτει κανένα, τί τὰ θέλεις ὅλα τὰ ἄλλα;

Π: Καὶ ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ εἶναι ἀναμάρτητος; Νὰ εἶναι οὐρανοκατέβητος ἅγιος; Ὅλοι σφάλουμε καὶ ἀμαρτάνουμε καθημερινά, ἄλλος πολὺ καὶ ἄλλος λίγο, γι' αὐτὸ ὅλοι ἔχουμε ἀνάγκη τῆς συγγνώμης καὶ τῆς συγχωρήσεως.

Α: Ἄ, πάτερ, ἐγὼ δὲν συγχωρῶ. Τί εἶναι ἡ συγχώρηση, νὰ καλύπτεις τὸν ἄλλον; Νὰ εἶσαι δίκαιος καὶ ὅποιος σφάλει νὰ τιμωρεῖται. Ἐγὼ ἤμουν ἀνωπύτη ὑπάλληλος στὸ Ὑπουργεῖο. Προβίβασα πολλοὺς ἀλλὰ καὶ τιμώρησα πολλοὺς. Στέρησα βαθμούς, μισθοὺς, ἐξέλιξη σ' ἀνθρώπους ποὺ δὲν τὸ ἀξίζαν.

Π: Νομίζω ὅτι ὑπερβάλλετε τὰ πράγματα.

Α: Ὅχι, πάτερ.

Π: Κι ἂν ἐκεῖνος ποὺ τοῦ στερούσατε βαθμούς, μισθοὺς, ἐξέλιξη εἶχε οἰκογένεια, παιδιά, αὐτὰ δὲν σᾶς ἐνδιέφεραν;

Α: Ὅχι, πάτερ, πρέπει αὐτὸς νὰ τὰ κοίταζε. Ἡ συγχώρηση ποὺ λέτε ἐσεῖς ἐξαχρειώνει καὶ συγκαλύπτει τὸν ἄλλο.

Π: Ἐχετε σχέση μὲ τὴν Ἐκκλησία; Κοινωνεῖτε; Ἐξομολογηθήκατε ποτέ;

Α: Πάτερ, ἐγὼ προσπαθῶ νὰ κάνω τὸ καλὸ καὶ τίποτε ἄλλο δὲν μὲ νοιάζει.

Π: Καὶ τὸ καλὸ ἐπιβάλλεται νὰ τὸ κάνετε, ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο χρειάζεται. Πρέπει νὰ τρέφεσθε μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ αὐξάνετε πνευματικά.

Α: Νὰ ἐξομολογηθῶ καὶ νὰ μὲ διαπομπεύσει ὁ παπᾶς; Δὲν αἰσθάνομαι νὰ ἔχω βλάβει κανένα.

Π: Εὐχομαι νὰ μὴ ἔχετε βλάβει, ἀλλὰ ὁ πιστὸς πέρα ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴ ἐντολὴ καὶ τὴν διατάξιν τοῦ Παλαιοῦ Νόμου ἔχει καθῆκον ἐπιτακτικὸ νὰ ἐφαρμόσει καὶ τὰ ὑποχρεωτικὰ διδάγματα καὶ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ. Νὰ μετανοεῖ καὶ νὰ κοινωνεῖ. Τὸ

Συνέχεια στὴ σελ. 141

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ (ΚΔ' ΟΙΚΟΙ) ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΑΓΙΩΝ *

(Ποιήματα μοναχῶν ὑμνογράφων)

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

Τὴν ἀξία καὶ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου⁴³ μέσα στὴ συνόλη βυζαντινῆ ὑμνογραφία ὑπογραμμίζει ἡ τεράστια ἐπίδραση ποὺ ἄσκησε στὴν ὑφολογία τῆς, παρεκτός τισ ποικίλες ἄλλες ἐπιδράσεις, γιὰ τὶς ὁποῖες ἐγίνε στὴν ἀρχὴ λόγος. Ἀκόμη καὶ στὸν πεζὸ λόγο (ρητορικῆ) οἱ χαιρετισμοὶ ἐπιδρῶν εὐεργετικά. Στὰ πρωιμώτερα κείμενα τοῦ εἴδους ἀνήκει ἡ «προσευχὴ» τοῦ παπύρου Pap. Lond 1029 (στ' -ζ' αἰ.):

Χαῖρε, Θεοτόκε, ἀγαλλίασμα τῶν ἀγγέλων
χαῖρε, Θεοτόκε, τῶν προφητῶν τὸ κήρυγμα
χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ
χαῖρε, ἡ δι' ἀγγέλου τὴν χαρὰν τοῦ κόσμου δεξα-
[μένη]

χαῖρε, ἡ τεκοῦσα τὸν ποιητὴν καὶ κύριον
χαῖρε, ἡ ἀξιοθεῖσα γενέσθαι μήτηρ Χριστοῦ⁴⁴.

Οἱ πιὸ ἐπιφανεῖς ἐκπρόσωποι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ρητορικῆς τέχνης στὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ὅπως εἶναι ὁ Ἡλίας Μηνιάτης ἢ ὁ Φραγκῆσκος Σκοῦφος, χρησιμοποιοῦν στὸν πεζὸ λόγο εἴτε τὸν τύπο τῶν ἀλλεπάλληλων χαιρετισμῶν εἴτε παρομοιώσεις καὶ ἐπίθετα τῆς Παναγίας ἀπὸ τὸν Ἀκάθιστο⁴⁵. Ἀπὸ πανηγυρικὸ λόγο τοῦ πρώτου, ποὺ ἐξεφώνησε τὸ 1688 στὸ Φλαγγινιανὸ Φροντιστήριον τῆς Βενετίας, ὅπου φοιτοῦσε:

«Χαῖρε, λοιπόν, νεονύμφευτε Μαριάμ, πορφυρογέννητε Βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων. Χαῖρε ἀργυροχρυσόχοο κρίνε τῆς καθαρότητος. Χαῖρε εὐανθέστατε Παράδεισε μακαρίων ἡδονῶν. Χαῖρε, παστὰς χρυσοπόρφυρε τοῦ Οὐρανοῦ Νυμφίου. Χαῖρε Σὺ, ἥτις ὡς βασιλικὸν βλάστημα ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσοῦ γέννη-

μένη ἀπὸ ἀκαρπον κοιλίαν, πρῶτον εἶδες τὸ φῶς τῆς μακαριότητος...»⁴⁶.

Στὸν 15ο αἰ. ὁ Ἰωάννης Πλουσιαδηνὸς ἔγραψε ἀνομοιοκατάληκτους δεκαπεντασύλλαβους, με χαιρετισμοὺς στὴ Θεοτόκῳ, ποὺ παραδίδονται ἀπὸ χειρόγραφο τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης (κώδικας 2473):

Χαῖρε, χαρᾶς ἡ πρόξενος, χαῖρε, ἀρᾶς ἡ λύσις
χαῖρε, Ἀδὰμ ἀνάκλησις καὶ λύτρωσις τῆς Ἐδᾶς
χαῖρε, παγκόσμιος χαρὰ, χαῖρε ἀγγέλων δόξα
καὶ βάθος δυσθεώρητον τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς
τούτων
χαῖρε, καθέδρα θαυμαστὴ τοῦ πάντων βασιλέως
καὶ κλίη καὶ παλάτιον καὶ τόκε δροσοφόρε
χαῖρε, νεφέλη φωτεινὴ φέρουσα θεῖον ὄμβρον
καὶ τὰς ψυχὰς ποτίζουσα τῶν σὲ μακαριζόντων⁴⁷.

Ὁ Καθηγητὴς Κ. Μητσάκης δημοσίευσε καὶ ἓνα λαϊκὸ κρητικὸ «Ἀκάθιστο Ὑμνο» τῆς ἴδιας ἐποχῆς, ποὺ μᾶλλον ὀφείλεται κατὰ τὸν ἐκδότη του σὲ λατινικὴ ἐπίδραση⁴⁸ (ὁ «Ἀκάθιστος Ὑμνος» μεταφράσθηκε στὴ λατινικὴ γλῶσσα ἤδη ἀπὸ τὸν 8ο-9ο αἰ.)⁴⁹. Εἶναι μιὰ περίπτωση ποὺ καταδεικνύει ἐμφαντικὰ τὸ εὖρος τῶν ἐπιδράσεων τοῦ περίφημου βυζαντινοῦ ὑμνογραφικοῦ κειμένου καὶ ὡς ποίημα ἔχει ἓνα θερμὸ καὶ οἰκεῖο τόνο:

Χαῖρε, κορώνα τῆς κυριας, στέμμα τῆς παρθενιότητος
χαῖρε, κωντήλα τὸ ὁμορφιάς, χαῖρε, δένδρον τῆς νιότητος
χαῖρε, πύργος εἰς τὴν τιμὴν, πουλάκιον τῆς σπλαγχχιότητος
χαῖρε, παλάτιον τοῦ Χριστοῦ καὶ κάστρο τῆς θεότητος
Χαῖρε, σκάλα τοῦ οὐρανοῦ, πόρτα τοῦ παραδείσου
χαῖρε, σταθὶ με δύναμιν ἀντίδικα τὸ ἄβύσσου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 125 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

43. Ἡ βιβλιογραφία γιὰ τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο εἶναι πολὺ ἐκτεταμένη. Σημειώνεται στὸ λ. τῆς ΘΗΕ, 1 (1962), στ. 1164 ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ Ν. Β. Γωμάδακη, ὅπως καὶ στὴ Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία καὶ Ποίησι τοῦ ἴδιου, ὅπ. παρ. σσ. 153-155. Βλ. καὶ Μητσάκη: Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία, ὅπ. παρ., σσ. 15-31, ὅπου καὶ νεώτερα δημοσιεύματα. Κων. Γ. Μπώνη: Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων ὡς θεολόγος, ἐγκωμιαστής καὶ ρήτωρ, ἐν Ἀθήναις 1958.

44. Πρβλ. Μητσάκη: «Ἐνας λαϊκὸς κρητικὸς Ἀκάθιστος», ὅπ. παρ., σελ. 29.

45. Βλ. Ξύδης, ὅπ. παρ. σσ. 188-189.

46. Πρβλ. Ματθαίου Λαγγῆ: Ὁ Μέγας Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τόμ. γ', ἐκδ. ε', Ἀθήναι 1976, σελ. 495.

47. Πρβλ. Μητσάκη, ὅπ. παρ., σελ. 32.

48. Βλ. Μητσάκη, ὅπ. παρ., σελ. 35.

49. Βλ. Μητσάκη, ὅπ. παρ., σελ. 34.

χαῖρε, ὅπου λυτρώθημεν διὰ τὸν μονογενῆ σου
χαῖρε, ὅπου ἐζήσαμεν, Μαρία, τῆ ζωῆ σου.
Χαῖρε, γούρνα τῆς Βάπτισης, λάδι τοῦ μωρ-
μάτου
χαῖρε, πηγὴ ἀφύρατος σὺ τοῦ ἁγιασμάτου
χαῖρε, πίστις τῶν Χριστιανῶν, θύρα τ' ἁγίου
πνευμάτου
χαῖρε, Μαρία δέσποινα, μήτηρ τοῦ ἀοράτου.
Χαῖρε, λιβάδι πρᾶσινον, τῶν ἀρχαγγέλων σκόλη
χαῖρε, νὰ σὲ δοξάζωμεν καματερὴν καὶ σκόλη
χαῖρε, Μαρία, νὰ κράζωμεν, νὰ σὲ παινοῦμεν ὅλοι.
Χαῖρε, μήτηρ ἔλεοῦσα, χαῖρε, πολλῶν Βοηθεία
χαῖρε, εἰς τὴν γραμματίσιν καὶ εἰς τὴν γνῶσιν
θεία
χαῖρε, κορώνα θαυμαστὴ καὶ ἁγιοσύνη θεία.
Χαῖρε, ὅπου μᾶς ἔβγαλες ἐκ τῶν ἐχθρῶν τὰ χέρια.
Χαῖρε, ὅπου ἐπροφήτευσεν γιὰ σέναν ἡ Σιβύλλα
χαῖρε, ὅπου οἱ ἄγγελοι στήν Αἴγυπτον σὲ στεῖ-
λαν
χαῖρε, ὅπου ὄντεν ἐπέφτασιν τὰ ἄνθη καὶ σὲ σὲν
τὰ φύλλα
καὶ κάμασί σου τὴν ἄδειαν οἱ πέτρες καὶ τὰ ξύλα.⁵⁰

Ἡ πιὸ σημαντικὴ ὅμως ἐπίδραση τοῦ «Ἀκαθί-
στου Ὑμνου» εἶναι ἡ δημιουργία χαιρετισμῶν πρὸς
τιμὴν ἁγίων, ἔργα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μοναχῶν ὑμνογρά-
φων. Ἐδῶ ἔχομε ὄχι ἀπλᾶ ὑφολογικὲς ἢ λεκτικὲς,
ἀλλὰ τεχνουργικὴ ἐπίδραση καθιέρωση τοῦ τύπου
24 οἰκῶν μὲ τὴ μορφή τῶν χαιρετισμῶν γιὰ τὴν
ἐξυπρέτηση τῆς ἁγιολογικῆς ὑμνωδίας. Μερικὰ
δείγματα⁵¹:

1

[Ἄγνωστος]

Ἄγγελος πρωτοστάτης οὐρανῶθεν ἐπέμφθη, εἰ-
πεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε· καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτων
φωνῇ σωματούμενόν σε θεωρῶν, Κύριε, ἐξίστατο, καὶ
ἴστατο κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα·

Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει· χαῖρε, δι' ἧς ἡ
ἀρὰ ἐκλείψει.

Χαῖρε, τοῦ πεσόντος Ἀδάμ ἡ ἀνάκλις· χαῖρε,
τῶν δακρύων τῆς Εὐᾶς ἡ λύτρωσις.

50. Πρβλ. Μητσάκη, ὅπ. παρ., σελ. 38.

51. Παραθέτω τὸν πρῶτο οἶκο τοῦ «Ἀκαθίστου» καὶ στὴ
συνέχεια τοὺς ἀντίστοιχους οἴκους ἀπὸ χαιρετισμοὺς πρὸς τὴν
«ἁμμοσύσιον καὶ παντοδύναμον καὶ ἀδιαίρετον Τριάδα», τὸν
Τίμιο Σταυρὸ καὶ τὸν Ἅγιο Μηνᾶ.

Χαῖρε, ἕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνους λογισμοῖς·
χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον καὶ Ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς.

Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις Βασιλέως καθέδρα· χαῖρε,
ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα.

Χαῖρε, ἀστὴρ ἐμφαινὼν τὸν Ἥλιον· χαῖρε, γασ-
τῆρ ἐνθέου σαρκώσεως.

Χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις· χαῖρε, δι'
ἧς βρεφουργεῖται ὁ Κτίστης.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Βλέπουσα ἡ Ἁγία ἑαυτὴν ἐν ἀγνείᾳ, φησὶ τῷ
Γαβριὴλ θαρσαλέως· Τὸ παραδόξόν σου τῆς φωνῆς,
δυσπαραδέκτον μου τῇ ψυχῇ φαίνεται· ἀσπόρου γὰρ
συλλήψεως τὴν κύησιν πῶς λέγεις; κράζων.

Ἄλληλούϊα.

2

[Ἰωάννης Εὐγενικός, 15ος αἰ.]

Ἄναρχε Θεαρχία, Πάτερ Λόγε καὶ Πνεῦμα,
Τριάς ἡ ὁμοούσιος φύσις, ἡ ἠνωμένη ὡς μόνος Θεός,
καὶ διαιρουμένη ἐν τρισὶν εἶδεσιν, ἡ μόνῳ σου τῷ λόγῳ
γεγονυῖα κτίσις, σοὶ τῷ Κτίστῃ κράζει·

Δόξα, Θεῷ τῷ τρισυποστάτῳ· δόξα τῷ μόνῳ
ἀδιαίρετῳ.

Δόξα, τῷ Πατρὶ, τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματι·
δόξα, τῇ μιᾷ τρισηλίῳ Θεότητι.

Δόξα, τῷ δημιουργήσαντι ταῖς χερσὶ σου τὸν
Ἀδὰμ· δόξα, τῷ ζωοποιήσαντι τῇ ἐμπνεύσει σου αὐ-
τόν.

Δόξα, τῇ παναγκίμῳ καὶ πανσόφῳ βουλήσει σου·
δόξα, τῇ παναρητήῳ θεῖᾳ συγκαταβάσει σου.

Δόξα, ζωῇ τῶν πάντων ἡ ἄφραστος· δόξα, πνοῇ
τῶν ζώντων ἡ ἔνθεος.

Δόξα, τῇ σῇ ἀπορητήῳ σοφίᾳ· δόξα τῇ σῇ τοῦ
παντὸς προμηθείᾳ.

Δόξα Σοι τῷ Θεῷ ἡμῶν.

Βάθους τοῦ μυστηρίου, τοῦ φοικτοῦ σου καὶ θείου,
τὸν τρόπον πᾶσα φύσις οὐκ οἶδε, πῶς ὁ φύσει εἰς πέ-
λων Θεός, ἐν τρισὶ προσώποις φαίνῃ ἐναργέστατα,
τοῖς πίστει ἀδιστακτῷ σοι, βοῶσιν εὐλαβῶς τὸν ὕμνον.

Ἄλληλούϊα.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ*

Του Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν παραξενεύτηκα με την απάντησι. Βέβαια ο συνομιλητής μου είχε μια πρώτη ευκαιρία να σκεφθῆ: «μήπως δὲν ξέρω καλά τὰ πράγματα; ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μοῦ ἀπέδειξε μὲ βάση τὸ ἐδάφιο πὺ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀνέφερα, πὺς οἱ μεταφρασταὶ τῆς Βίβλου, πὺ κρατῶ στὰ χέρια μου, νόθεσαν τὸ νόημα τῆς Γραφῆς. Ἄραγε πλανήθηκαν; μήπως πράγματι δὲν γνωρίζουν τίς πρωτότυπες γλώσσες τῆς Γραφῆς; γιατί ἡ ἑταιρία δὲν ἀνακοινώνει τὰ ὀνόματα, νὰ κλείσῃ τὰ στόματα τῶν κατηγορῶν;

Δεν παραξενεύτηκα μ' αὐτὴ τὴν ἀντίδρασι, γιατί γνωρίζω πὺς ἡ ἀμερικανικὴ ἑταιρία «Σκοπιὰ» πὺ ὑπηρετοῦσαν οἱ ἐπισκέπτες μας, ἐφρόνιζε νὰ τοὺς «πείσῃ» πὺς «ἀνταρσία ἐναντίον τῆς, εἶναι ἀνταρσία ἐναντίον τοῦ Ἰεχωβά!». Ἔτσι καὶ στὴν ἰδέα ἀκόμη, πὺς θὰ μπορούσε ἐδῶ κάτι νὰ μὴ πάῃ καλά, τοὺς ἔπεισε πανικόσ!

Ἄλλὰ τὸ ὅτι κατανόησαν τίς ἀντιρρήσεις μου, ἦταν ἀρκετό. Ἀσφαλῶς θὰ στριφογύριζαν στὸ μυαλό τους τὸ δρόμο πὺ πῆγαν νὰ κοιμηθοῦν. Ἐπρεπε τώρα νὰ τοὺς δοθῆ μιὰ δευτέρα «ῶθησι», μὲ τὴν ἐλπίδα πὺς θὰ μπορούσαν κάποτε νὰ θέσουν καὶ πάλι σὲ λειτουργία τὴν προσωπικὴ τους κρίσι. Θέλησαν νὰ διακόψουν τὴ συζήτησι, μὰ παρατήρησα πὺς συμφωνῶ νὰ προχωρήσουμε στὸ θέμα τοῦ κδ' κεφαλαίου τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου· παρακάλεσα μάλιστα τὸ δεύτερο ἐπισκέπτη νὰ διδάσῃ προσεκτικὰ τὸ κείμενο.

Ἐκεῖ γινόταν λόγος γιὰ πολέμους, πείνες, σεισμούς... ὅλα αὐτὰ ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 1914, παρατήρησε ὁ συνομιλητής μου, ὑπογραμμίζοντας πὺς πρόκειται γιὰ τὰ «σημεῖα» τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ προσθέσῃ ὅτι ἡ ἑταιρία διδάσκει πὺς ἡ δευτέρα παρουσία ἔγινε τὸ 1914.

Φθάνοντας στοὺς στίχους 23-27 ρώτησα: Κι ὅλα αὐτὰ γίνονται: στίς ἡμέρες μας; ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ ψευδοπροφήτες πὺ δείχνουν σημεῖα καὶ τέρατα; ὑπάρχουν σήμερα ἄνθρωποι, πὺ ἰσχυρίζονται πὺς ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστός, πὺς ἔγινε δηλαδὴ ἡ δευτέρα παρουσία; ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήτες;

Χλώμισα ὁ συνομιλητής· εἶναι κάποιοι πὺ ἰσχυρίζονται πὺς θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς μὲ τὸ σῶμα του, παρατήρησε, πρὸ καιροῦ διδάσα κάτι τέτοιο στίς ἐφημερίδες!

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 103 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

—Ἐνδιαφέρον, παρατήρησα· ὥστε ὑπάρχουν καὶ σήμερα ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήτες, πὺ πηγαίνουν στὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων καὶ κηρύττουν πὺς ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστὸς, ἔγινε ἡ δευτέρα παρουσία; ἐνδιαφέρον, πολὺ ἐνδιαφέρον! Μήπως τὸ ὑποστηρίζει ἡ ἑταιρία «Σκοπιὰ»; Ἄλλὰ ἄς δοῦμε τί ἀναφέρει πὺ κάτω ὁ εὐαγγελιστής.

«Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων...». Ἄραγε γιὰ ποιά θλίψι πρόκειται ἐδῶ; ρώτησα· ἀσφαλῶς γιὰ τὴ μεγάλη θλίψι, πὺ ἀναφέρεται στὸ στίχο 21, τίς λέτε, νὰ ἦλθε αὐτὴ ἡ «μεγάλῃ θλίψι», ἢ τὴν περιμένουμε ἀκόμη;

—Ὅχι, δὲν ἦλθε, πρόκειται γιὰ τὸν Ἄρμαγεδῶνα, πρόφτασε νὰ ἀπαντήσῃ ὁ πρῶτος ἐπισκέπτης, αὐτὴ ἡ θλίψι δὲν ἦλθε!

Ὅμως τὰ πράγματα δυσκολέψανε σὰν φθάσαμε στὰ γεγονότα πὺ θὰ γινόταν «εὐθὺς μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων», μὲ ἀποκορύφωμα τὴν δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ» (στιχ. 30).

Ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται ἐδῶ λόγος, εἶπα ἀπευθυνόμενος στὸ δεύτερο ἐπισκέπτη, ἦλθε ἢ μήπως τὴν περιμένουμε ἀκόμη σὰν μελλοντικὴ; Μήπως «ἔγινε» ἡ δευτέρα παρουσία τὸ 1914, ἀφοῦ ἀπὸ τότε ἔχουμε αὐτὰ τὰ «σημεῖα», γιὰ τὰ ὁποῖα μίλησε ὁ εὐαγγελιστής;

—Μάλιστα, αὐτὰ τὰ πράγματα κηρύττουμε κι ἐμεῖς, πὺς ἔγινε ἡ δευτέρα παρουσία τὸ 1914, ἔσπευσε νὰ ἀπαν-

Στὸ ἔτος 607 π.Χ. ἡ τυπικὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ στὸν Ἰσραὴλ ἔπαιξε, καὶ τὰ βασιλεία τῶν Ἐθνῶν ἐξουσίασαν σὲ ἀόληκρη τῆ γῆ. Στὸ ἔτος 1914 μ.Χ. οἱ ἠρωδισμαίνοντες καιροὶ τῶν ἐθνῶν ἔληθαν, καὶ ἡ «βασιλεία τοῦ κόσμου» ἐδόθη στὸν Χριστὸ

18

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ—8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1974

Οἱ χιλιαστὲς κηρύττουν στὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων «ἄλλο εὐαγγέλιο» (Ματθ. κη' 23-24. Γαλ. α' 6-8), πὺς ἀπὸ τὸ 1914 ὁ Χριστὸς «ἦλθε» καὶ βασιλεύει μέσω τῆς Μετοχικῆς Ἑταιρίας «Σκοπιὰ». Ἀπὸ τότε οἱ ἀξιώματοῦχοι τῆς ἀμερικανικῆς αὐτῆς ἑταιρίας εἶναι οἱ μόνοι νόμιμοι κυβερνήτες τῆς γῆς!

Συνέχεια στὴ σελ. 143

ΣΠΥΡΟΣ Δ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗΣ

ΜΙΑ ΓΝΩΡΙΜΗ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Μιά από τις πιο γνώριμες φωνές, μελωδικές και τολμηρές, τής εκκλησιαστικής, βυζαντινής μουσικής του τόπου μας, είναι όπωσδήποτε του πρωτοψάλτη και διευθυντή τής χορωδίας του Καθεδρικού ναού Ἀθηνῶν, Σπύρου Περιστερή.

Πρόκειται για τή φωνή αὐτή, πού κάθε Κυριακή κυριαρχεῖ στή ἑορταστικά κύματα, μεταδίδοντας τή μουσική θρησκευτική συγκίνηση και τήν πνευματική, αίσθητική ἀπόλαυση σέ ἑκατομμύρια πιστούς.

Με οἴστρο, γνώση και βαθιά εὐλάβεια, μέ ταπεινότητα και ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ὁ ἑραστής αὐτός του μέτρου και τής παραδοσιακῆς ἐρμηνείας, κρατᾶ ἐπάξια τὸ πρῶτο πῶστο τής μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς του τόπου μας. Με τήν αὐστηρή, βυζαντινὴ μελωδία του προσφέρει τήν ποιότητα του μυσταγωγικοῦ λόγου, τὸ ἦθος και τὸ λειτουργικό μας πλοῦτο, συνεχίζοντας ἔτσι τήν πολύχυμη παράδοση τής Ἐκκλησίας σ' ὅλες τῆς ἀκρόατριες ψυχές.

Ὁ Σπύρος Περιστερήs εἶναι κι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους σημαντικούς μουσικολόγους. Ὀνομαστός ἐπίσης λαογράφος του τόπου μας, και γιὰ τριάντα χρόνια καθηγητῆς βυζαντινῆς μουσικῆς στὸ Ὁδεῖο Ἀθηνῶν.

Στὸ πανελλήνιο ὅμως εἶναι πιότερο γνωστός ὡς πρωτοψάλτης. Ὡς μελωδὸς πού ἐκφράζει, δίχως βέβηλους αὐτοσχεδιασμούς και βαρβαρισμούς, τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα και τή συγκίνηση του λαοῦ. Τόσο, πού λέμε πιά πῶς ὁ Περιστερήs ἔχει μόνον ἔχει δημιουργήσει «σχολή», ἀλλὰ μέ τήν ἐπίμονη αὐτή προσφορά του ἔχει δώσει στους Ἕλληνες ἓνα ψαλτικό

«Ψάλλε συνετῶς και εὐρύθμως και ἔση ὡς νεοσσὸς ἀετοῦ ἐν ὕψει αἰρόμενος».
Ἄββᾶς Νεῖλος

κριτήριο, ἄξιο νὰ συγκρίνει τῆς προχειρότητες, τῆς φτηνῆς εὐρωπαϊκῆς μελωδίας και τὰ αἰσθητικά κακουργήματα του καιροῦ μας.

Ἡ δημοσιογράφος Λιλάντα Λυκιαρδοπούλου στὸ περιοδικὸ «Ἐπίκαιρα» τ. 513 τῆς 7-7-1978 σκιαγραφώντας τήν προσωπικότητα του Σπύρου Περιστερήs ἔγραψε:

«Χιλιόμετρα μακριά, ἀπ' τὸ δεξιὸ στασίδι τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ Σπύρος Περιστερήs μᾶς καλοῦσε ὅπου και ἂν βρισκόμασταν, στὸ Δομοκὸ και στήν Κεφαλλονία, στὰ Γιάννενα και στὴ Χίο, στήν Ὀρεστιάδα, στὴ Σύρα, στὸ Λεωνίδι και στὰ Χανιά νὰ σκεφτοῦμε ὅλοι μαζί τὸ Θεό. Και τὸ μπορούσε».

* * *

Ὁ Σπ. Περιστερήs γεννήθηκε στὴ Ροδοδάφνη τῆς Αἰγιαλείας τὸ 1913. Μετὰ τῆς ἐγκύκλιες σπουδῆς του γράφηκε στὴ Νομικὴ σχολὴ του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Παράλληλα ἄρχισε τῆς μουσικῆς σπουδῆς του στὸ Ὁδεῖο Ἀθηνῶν.

Στὸ Ὁδεῖο διδάχτηκε θεωρία και ἄρμονία ἀπὸ τὸ Φιλοκτῆτη Οἰκονομίδη, καθὼς μονωδία, βιολί και πιάνο. Τὴ Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς τέλειωσε ἀριστοῦχος.

Ὁ ἐπίσης βυζαντινὸς μελωδὸς και διευθυντῆς χορωδίας Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος σὲ ἐκπομπή του ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο τῆς ΕΡΤ στῆς 22-7-81 εἶπε:

«Τῆς προϋποθέσεις γιὰ τὴ μουσικὴ παιδεία του Σπύρου Περιστερήs θὰ τῆς χαρακτηρίζαμε ἐξαιρετικά καλές, κυρίως και γιὰ τὴν κατάρτιση του ἦταν ὁ γνωστότατος ἰατροφιλόσοφος και μουσικός, ἐρευνητῆς και λαογράφος Δημήτρης Περιστερήs».

Ἐξᾴλλου ὁ Σπύρος Περιστερήs μέ εὐκιρύνεια, συγκίνηση και νοσταλγία, στήν εἰσαγωγὴ του βιβλίου του «Δημοτικὰ τραγούδια Ἡπείρου και Μαυριᾶ» (Ἀθήνα 1950), ὁμολογεῖ:

«Μέσα στὸ καλλιτεχνικὸ αὐτὸ περιβάλλον του πατρικοῦ μου σπιτιοῦ, ἔπου ἡ μιὰ κόρη τραγουδοῦσε

άρμονικά και τ' άλλο παιδί υποβληματικά έψελνε κι άλλα συνώδευαν με τὸ βιολί ἢ με τὸν αὐλό... Κι ὅπου ὁ πατέρας ἀπλωνε μιὰν ἀτμόσφαιρα μουσικολογραφικῆς δράσης, ἀναθρόφωνα ἐγὼ καὶ μὴθηκα ἀπὸ τὸν ἴδιο στὸ ὠραίο αὐτὸ ἔργο.

» Ἀπὸ τὸ 1928 ἤμουν σὲ θέση νὰ συνεχίσω τὴν προσπάθειά του πού ὁ ἴδιος μὲ ὄρισε συνεχιστὴ καὶ κληρονόμο της.

» Σὲ περιοδεῖες μου ἀνὰ τὸ Μωριά, τὴ Ρούμελη καὶ τὴν Ἠπειρο πλούτισα ἀκόμα περισσότερο τὸ μουσικό μας αὐτὸ ταμεῖο.

* * *

Γιὰ τὴ μουσικολογικὴ δουλειὰ τοῦ Σπύρου Περιστερή, πού δὲν ἀνήκει σ' αὐτὸ τὸ χῶρο νὰ ἀναλυθεῖ καὶ νὰ παρουσιαστεῖ, λέει κι ὁ μουσικολόγος Μάρκος Δραγούμης:

«Στὸ χῶρο τῆς δημοτικῆς μουσικῆς ὁ Σ.Π. εἶναι ὁ πρῶτος πού ἐπεσήμανε ὅτι ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα πολυφωνικά τραγούδια στὴν περιοχή τῆς Βορείου Ἠπείρου.

» Καὶ δὲν εἶναι μόνο ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος, πού τὸ ἐπεσήμανε, ἀλλὰ εἶναι ὁ πρῶτος πού τὰ ἐπαιξε αὐτὰ τὰ τραγούδια. Τὰ ἠχογραφοῦσε. Μελέτησε τὸ ρόλο τῆς κάθε φωνῆς. Μελέτησε καὶ τὴν ὀνοματολογία τῶν τραγουδιστῶν καὶ ἔκανε καταγραφὲς πού εἶναι ἄθλος μοναδικός.

Ἐνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν προσφορά του αὐτὴ περιλαμβάνεται στὸ ὀγκῶδες βιβλίο «Μουσικὴ Ἑκλογή», πού ἔβγαλε ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν στὰ 1968.

* * *

Ὁ Λ. Ἀγγελόπουλος ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο καὶ πάλι τῆς ΕΡΤ, στὴν ἐκπομπή του «Ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη καὶ Ἀνατολικὴ Μουσικὴ Παράδοση» τῆς 29-7-1981, κἀνοντας μιὰ σύντομη, βιογραφικὴ σκιαγράφηση τοῦ Σπύρου Περιστερή εἶπε:

«Στὰ 1933 πρῶτευσε στὸ μουσικὸ διαγωνισμό τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, γιὰ τὴν ἀπόκτηση πτυχίου καθηγητῆ Μ. Ἐκπαίδευσης καὶ ἀπὸ τὸ 1936 - 1954 ὑπηρέτησε σὲ Γυμνάσια καὶ στὴ Μαράσλειο Παιδαγωγ. Ἀκαδημία.

» Στὰ 1954 ὁ Σ. Π. μετατάχθηκε στὸ Κέντρο Ἐρευνῆς τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, στὸ ὁποῖο ὑπηρέτησε ὡς τὸ 1971.

» Ἀπὸ τὸ 1939 διδάσκει στὴ σχολὴ βυζαντινῆς μουσικῆς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν. Γιὰ ἓνα διάστημα δίδαξε καὶ στὸ Οἰκοτροφεῖο τῆς Ἀπ. Διακονίας.

» Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1951 ἀνέλαβε καθήκοντα πρωτοψάλτη στὸν Καθεδρικό ναὸ Ἀθηνῶν μὲ τὴν εἰδικὴ ἐντολὴ νὰ καταρτίσει ὑποδειγματικὸ βυζαντινὸ χορὸ.

Στὸ ἔργο του αὐτὸ συμπαραστάθηκε στὸ Σ. Π. ὁ τότε Μέγας Πρωτοσύγκελλος κι ἐπειτα Ἐπίσκοπος Ρωγῶν καὶ σήμερα Μητροπολίτης Κοζάνης κ. Διονύσιος.

Μὲ τὸ χορὸ αὐτὸ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ἔθεσε ὡς ἀρχὴ νὰ ψάλλονται τὰ μουσικὰ κείμενα πού ἔχουν ἐγκριθεῖ ἀπ' τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

Ἡ ἔκθεση πρὸς τὴν Ἱεραρχία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Σπυρίδωνος στὰ 1952, γιὰ τὸ ἔργο τῆς χορωδίας, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνέφερε:

«Ὁ ὑπερικοσαμελής οὗτος χορὸς συγκεκριημένος κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκτελεῖ σεμνῶς καὶ κατανυκτικῶς τὰ γνήσια βυζαντινὰ μέλη καὶ ἤδη ἐπεβλήθη καὶ ἐξαιρεται τὸ ἔργον αὐτοῦ οὐ μόνον μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύκλων ἐνταῦθα καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν διανοουμένων, τῶν μουσικολόγων καὶ συνθετῶν».

Ἡ χορωδία τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

Τὰ μέλη τοῦ δεξιοῦ χοροῦ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, πού πλαισιώνουν σήμερα ἐπάξια τὸν πρωτοψάλτη Σπύρο Περιστερή εἶναι:

Ἀλέξανδρος Μ. Καρακίτσος
Ἡλίας Πουγούνιας
Μιχαὴλ Κατινιώτης
Ἀνδρέας Χρόνης
Δημήτριος Κανελλόπουλος
Σάββας Κοντάκας
Ἀπόστολος Παπαδόπουλος
Χαράλαμπος Κασσιωτάκης
Μιχαὴλ Μπούρας
Κωνσταντῖνος Ζακυθινός
Κωνσταντῖνος Λαδίκας
Ἀλέξης Κατσαρὸς

Τὴν ἴδια χρονιά, εἶναι τόσο σημαντικὴ ἡ αἴσθησις τῆς παρουσίας τοῦ χοροῦ αὐτοῦ πού διευθύνει ὁ Σπ. Περιστερῆς, ὥστε ὁ Φώτης Κόντογλους στὸ περιοδικὸ «Κιβωτός», Μάιος 1952, ἀνάμεσα στ' ἄλλα γράφει:

« Ἄς ἔχει δόξαν ὁ Θεὸς πού μᾶς ἀξίωσε νὰ ἀκοῦμε εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τὴν ψαλμωδία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Ὑἄλλουν μὲ τάξιν, (συνετῶς), μελετημένα, κατανυκτικά, μὲ τέχνην ἀλλὰ χωρὶς ματαίαν ἐπίδειξιν. Ἄς εἶναι εὐλογημένοι καὶ αὐτοί, καὶ ὅσοι συνήργησαν εἰς αὐτὸ τὸ θεᾶρεστον ἔργον, καὶ ἔπαυσαν ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι καὶ χωρὶς καμιά οὐσία καὶ ἔννοια μουσικοὶ αὐτοσχεδιασμοὶ μὲ τοὺς ὁποίους καταντοῦσε ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑμνωδία ἓνα οἰκτρὸν καὶ στομφῶδες κατασκευασμα...»

Ἐξᾴλλου ὁ Γεώργιος Ἀμαριανάκης, γνωστὸς μουσικολόγος, πού ἐπὶ χρόνια συνεργάστηκε μὲ τὸ Σπύρο Περιστερῆ στὸ Κέντρο Ἑρευνας Ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, σὲ ραδιοφωνικὴ του συνέντευξιν στὸν Α. Ἀγγελόπουλο στὶς 29-7-81 μιταξὺ τῶν ἄλλων τόνισε:

«Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶμαι ιδιαίτερα εὐτυχῆς πού συνεργάστηκα μὲ τὸν κ. Περιστερῆ ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια, γιατί ἀπὸ τὴν συνεργασία μας αὐτὴ ὠφελήθηκα πάρα πολύ.

» Βέβαια δὲν θὰ ἀναφερθῶ στὶς προσωπικὲς ὠφέλειες πού εἶχα ἀπὸ τὴν συνεργασία μας αὐτή. Ἦθελα ὅμως νὰ τονίσω ὅτι θεωρῶ τὸν κ. Περιστερῆ σὰν δάσκαλό μου στὴ βυζαντινὴ καὶ τὴ δημοτικὴ μουσική, παρ' ὅλο πού ποτὲ δὲν ὑπῆρξε δάσκαλός μου στὸ Ὡδεῖο.

» Ἡ συνεργασία μὲ τὸν κ. Περιστερῆ ὑπῆρξε σπουδαία πάρα πολύ, γιατί μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ κουβεντιάζουμε πᾶνω σ' ὅλα τὰ προβλήματα τῆς μουσικολογίας.

» Ἔχει κάνει ἀξιόλογες μελέτες πᾶνω στοὺς ἑλληνικοὺς ρυθμοὺς τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν.

* * *

Τὸ 1968 ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν δημοσίευσε ἓνα μεγάλο τόμο τοῦ Σ. Περιστερῆ πού περιέχει δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ ὅλες τὶς ἑλληνικὲς περιοχές. Ἐπίτιππη καὶ μακροχρόνια δουλειά, πού ἐντυπωσιάζει ὄχι μόνο τοὺς εἰδικούς.

Στὸ ἔργο αὐτὸ πολὺ σημαντικὴ θέση ἔχει καὶ ἡ εἰσαγωγή. Ἀποτελεῖ βοήθημα, ἴσως τὸ μόνο πού ἔχουμε, γιὰ τὴ δημοτικὴ μουσική, στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ ρουμάνος μουσικολόγος Νικολάι Ραντουλέσκου στὴ σύντομη κριτικὴ του γιὰ τὸ σημαντικό αὐτὸ ἔργο τοῦ Σπ. Περιστερῆ καταλήγει ἔτσι:

«Ἡ ἐκδοσις τοῦ προκειμένου τόμου ἀποτελεῖ μουσικολογικὸν γεγονός ἐξαιρετικῆς ἐξαιρέσεως διὰ τὴν ἑλληνικὴν λαογραφίαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀληθῆ ἐπιστημονικὴν ἰσολογομιαν τῆς

Πρὸς

Τὸν Μουσικολογικώτατον Καθηγητὴν

Κύριον Σπυρίδωνα Περιστερῆν

Πρωτοψάλτην τοῦ Μητροπολιτικοῦ

Ναοῦ Ἀθηνῶν

Ἐ ν ι α ὺ θ α

Μουσικολογικώτατε,

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 4.6.1982, μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς καὶ συγκινήσεως, ἐπληροφόρηθη ὅτι συνεπληρώθησαν ἐφέτος τριάκοντα ἔτη συνεχοῦς καὶ ἀδιαλείπτου ὑπηρεσίας σας ὡς Πρωτοψάλτου εἰς τὸ ἱερὸν ψαλτήριον τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν καθηγητικὴν ἔδραν τῆς Μουσικολογίας. Ἡ μακροχρόνιος, πολυσχιδῆς καὶ γόνιμος αὐτῆ ἱεροψαλτικῆ διακονία σας εἰς τὸν τομέα τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἡ δημιουργία μεγάλου ἀριθμοῦ ἱκανῶν σιτελεχῶν, ἡ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως διδασκαλία, καλλιέργεια καὶ διάδοσις παρ' ὑμῶν τῆς Μουσικῆς Τέχνης καὶ ἡ πλουσία προσφορὰ σας εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἔχουν ἐξασφαλίσαι, δικαίως καὶ ἐπαξίως, τὴν πανελλήνιον ἀναγνώρισιν καὶ καθολικὴν ἐκτίμησιν, ὄχι μόνον ἐντός, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκατομμύρια ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης εὐρισκομένων, (πλεόντων, ὀδοιποροῦντων, νοσοῦντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων, ἀλυτρώτων), ἐπὶ τρεῖς ἤδη δεκαετίαι, μέσῳ τῆς ραδιοφωνίας καὶ τῶν αἰθέρων, διατηροῦν (τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως), καὶ συμμετέχουν κάθε Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, εὐρισκόμενοι νοερώς ἐντὸς τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ καὶ ἀκροώμενοι, μετ' εὐλαθείας καὶ κατανύξεως (αὐτὸς ὡδὰς Κυρίου ἐν γῆ ἄλλοτρίῳ), τὴν ἱερὰν ψαλμωδίαν τῆς ὑμετέρας μουσικολογικότητος καὶ τῆς περὶ ὑμᾶς χορωδίας. Νοσοκομεῖα, φυλακαί, ἰδρύματα, σιρατόπεδα, ἐργοστάσια, πλοῖα, μετανάσται, ὁμογενεῖς καὶ ὁμόδοξοι, οἱ πάντες ἀκροῶνται τὴν θεῖαν Λειτουργίαν, τὴν ὅποιαν ὑμεῖς καὶ οἱ πολῦτιμοὶ ὑμῶν μαθηταὶ καὶ συνεργάται προσφέρετε κατὰ τρόπον ἄριστον καὶ ὑποδειγματικόν.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτιμῶσα πάντα τ' ἀνωτέρω, ἤχθη εἰς τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν, ὅπως ἐκφράσῃ ὑμῖν, ἀσμένως καὶ μετὰ χαρᾶς, τὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὐαρέσκεϊαν τῆς Ἐκκλησίας, εὐχομένη ὑμῖν μακροχρόνιον βίον καὶ πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογίαν, πρὸς συνέχισιν τῆς πολυτίμου καλλιτεχνικῆς προσφορᾶς σας, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ δόξαν τοῦ ἁγίου ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ διαπύρων πατρικῶν εὐχῶν,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

μέχρι τοῦδε ἐπιστημονικῆς δραστηριότητος τοῦ μουσικοῦ τμήματος τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν.

» Ὁ τόμος προώριστα νὰ παραμείνῃ ἐπὶ πολὺ χρόνον πηγὴ πληροφοριῶν καὶ ὄργανον σημαντικῆς πρωταρχικῆς ἐργασίας διὰ τὴν ἔρευναν τῆς ἐθνομουσικολογίας εἰς τὸ πεδίον τῆς νεοελληνικῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς λαογραφίας».

* * *

Στὴν πλούσια διδακτικῆ, μουσικολογικῆ, συγγραφικῆ καὶ ἐπιστημονικῆ δραστηριότητά τοῦ Σ. Π. συγκαταλέγεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ δισκογραφία καθὼς καὶ τὸ μεγάλο ἄλμπουμ «Ἑλληνικὰ Δημοτικὰ Τραγούδια», ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1971 μὲ τὴ συμπλήρωση 150 χρόνων ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ παλιγγενεσία.

* * *

Ὅμως ὁ Σπύρος Περιστέρης, πέρα ἀπὸ τὴν πολυσήμαντὴ αὐτὴ, ποικίλη, καλλιτεχνικὴ συμβολὴ τοῦ σὲ ἀποφασιστικούς τομεῖς τοῦ παραδοσιακοῦ βίου μας, εἶναι δεμένος πιότερο μὲ τὸ λαὸ ἀπὸ τὴ θέση τοῦ πρωτοψάλτη.

Ἡ γλυκιὰ φωνὴ του, κάθε Κυριακῆ, μαζί μὲ τοὺς ἄξιους συνεργάτες του τοῦ χοροῦ ποὺ διευθύνει, πλημμυρίζουν μὲ τοὺς πολύχυμους ἤχους τῆς βυζαντινῆς μελωδίας τὰ σπίτια φτωχῶν καὶ πλούσιων. Γεμίζουν τὰ μεγάφωνα τῶν ἑλληνικῶν πλοίων στὰ πέρατα τῶν ὠκεανῶν. Ὁμορφαίνουν τὸ κυριακάτικο πρωῖνὸ στὰ νοσοκομεῖα, στὶς πλατεῖες, στ' αὐτοκίνητα ποὺ ταξιδεύουν, στ' ἀεροσκάφη καὶ στὰ τραῖνα. Κι ἔτσι ἡ λατρεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, μὲ τὴ φωνὴ τοῦ Σπύρου Περιστέρη, γίνεται μιὰ δυνατὴ, πνευματικὴ παρουσία σ' ὅλο τὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο καὶ πέρα ἀπ' αὐτόν.

Μακριὰ ἀπὸ συνηθισμένους, μουσικούς ἀκροβατισμούς καὶ λεβαντίνικα, στομφώδη, οἰκτρὰ κατασκευάσματα, ὁ Σπ. Περιστέρης μὲ τὴν χορωδία του ἀπὸ τὸν Καθεδρικὸ Ναό, προσφέρει κολοσσιαῖο, πνευματικὸ, μουσικὸ καὶ ψαλτικὸ ἔργο.

Στὰ τριάντα χρόνια ἐπίπονης καὶ ἐπίμονης δουλειᾶς κατόρθωσε νὰ δημιουργήσῃ «σχολή». Μιὰ «σχολή» μὲ θεάρεστα αἰσθητικά, καλλιτεχνικά καὶ μουσικὰ ἀποτελέσματα παιδείας καὶ παραδοσιακῆς, βυζαντινῆς ἐνότητος. Καλλιέργισε μὲ σεμνότητα τὸ μέτρο. Καὶ μὲ τὸν τρόπο τῆς ψαλτικῆς του καταχώρωσε, στὸν πολυσήμαντο αὐτὸ τομέα, τὴν ἀναγνώριση στοιχείων καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητος.

Ἐτσι τὸ ἔργο τοῦ Σπύρου Περιστέρη δὲν εἶναι μόνον ἐκκλησιαστικὸ, πολὺπλευρὸ Ὁρθόδοξο καὶ πνευματικὸ, ἀλλὰ καὶ πολυδύναμο ἐθνικὸ.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ

ΤΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ

ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

(κείμενο - ἐρμηνεία)

★

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

(κείμενο τῶν ἐβδομήκοντα)

★

ΨΑΛΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

★

«ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ» Τόμος 1981

★

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

(Εἰσαγωγή, μετάφραση, σχόλια

Στ. Παπαδόπουλου - Β. Μουστάκη)

★

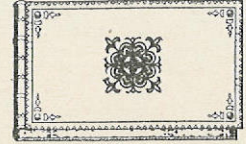
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

(Ν. Μπουγάτσου)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

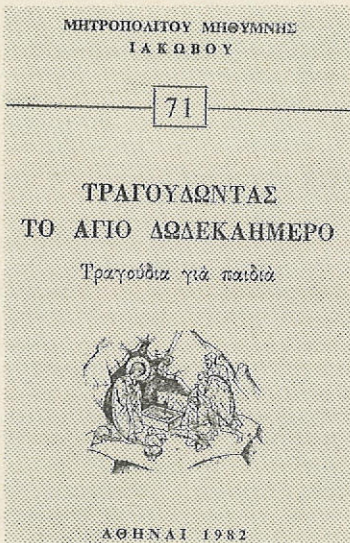
Μητροπολίτου Μηθύμνης

Ί α κ ώ θ ο υ

«ΤΡΑΓΟΥΔΩΝΤΑΣ

ΤΟ ΑΓΙΟ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟ»

Με τὸν ἀριθμὸ 71 καὶ τίτλο «Τραγουδώντας τὸ Ἅγιο Δωδεκαήμερο» κυκλοφόρησε τὸ νέο του, κομψὸ διβλιαράκι μὲ ποιήματα καὶ τραγούδια γιὰ παιδιὰ, ὁ Μητροπολίτης - ποιητὴς κ. Ἰάκωβος.

Πρόκειται γιὰ μιὰ λεπτὴ δουλειὰ ποὺ χρειάζεται εὐαισθησία καὶ ἀγάπη. Κι αὐτὰ τὰ ἔχει ὁ ποιητὴς - Ἐπίσκοπος δικαιοσύνης ἔτσι τὴν παράδοση τῶν διδάχων τῆς Ἱστορίας μας.

Ἡ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ νὰ σμειλευτεῖ ὁ σωτὴς στίχος στὶς ὥρες τῆς προσωπικῆς βίωσης, παράλληλα μὲ τὰ ποιμαντικὰ καὶ πνευματικὰ καθήκοντα, ἀποτελεῖ μιὰ λειτουργία ὑψίστης προσφοράς. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀνοίγεται ἀκόμα μιὰ πόρτα γιὰ τὴν πρόσβαση στὸν κόσμον ποὺ ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκη. Καὶ ὁ Σεβασμιώτατος τὰ καταφέρνει.

Ἡ γλώσσα, ὁ τρόπος γραφῆς καὶ ἡ προσέγγιση τῶν θεμάτων φανερώθουν καὶ πείρα καὶ χαρὰ καὶ ἰκανότητα.

Φε

Μητροπολίτου

Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ν ι κ η φ ὀ ρ ο υ

«ΔΡΟΣΟΣΤΑΛΙΔΕΣ ΤΗΣ

ΚΑΡΔΙΑΣ»

Ἐνα βιβλίο μὲ μεγάλη εὐαισθησία, συναισθηματικὸ κραδασμὸ καὶ γνώση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι οἱ «Δροσοσταλίδες τῆς καρδιάς», ἔκδοση «Σήμερον», τοῦ Μητρ. Λευκάδος κ. Νικηφόρου.

Χαρακτηριστικὰ ὁ σ. γράφει στὸ μικρὸ, ἀλλὰ περιεκτικὸ πρόλογο τοῦ βιβλίου:

«Πολλοὺς τρόπους χρησιμοποιοῦμε, γιὰ νὰ ἐκδηλώσουμε τὸν ἐσωτερικὸ μας κόσμον. Πρὶν ἀπ' ὅλα μὲ τὰ λόγια μας. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ σιωπὴ μας. Μὲ τὶς κινήσεις μας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ στάση μας. Μὲ τὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου μας, μὲ τὰ ἐπιφωνήματα, μὲ τοὺς στεναγμοὺς μας. Μὲ τὸ βλέμμα μας. Μὲ τὸ γέλιο. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ κλάμα - τὰ δάκρυά μας...

Γι' αὐτὰ, λοιπόν, τὰ δάκρυα μιλάει ὁ σ. ποὺ τὶς περισσότερες φο-

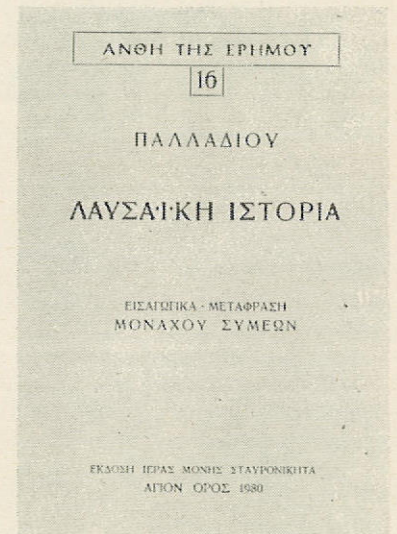

ρὲς εἶναι πολλὴ χρήσιμα στὴ ζωὴ μας καὶ ἐκφράζουν ἢ κρύβουν βαθυστόχαστα λόγια καὶ ιδιαίτερες, ἐσωτερικὲς καταστάσεις, ποὺ συχνὰ λυτρώνουν κι ἀνακουφίζουν.

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ

ΛΑΥΣΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, σήμερον ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ γνήσιες, αὐθεντικὲς φωνὲς ποὺ θὰ ξυπνήσουν

ἀπὸ τὸν πνευματικὸ λήθαργον τὶς κοιμισμένες συνειδήσεις καὶ θὰ τὶς φέρουν μπροστὰ στὶς εὐθύνες καὶ στὰ προβλήματα τῶν νέων καιρῶν.

Ἡ Ὁρθοδοξία, πάντοτε, σὲ παρόμοιες κρίσιμες ἐποχές, μπόλιασε τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ μὲ τέτοιες μορφὲς καὶ φωνὲς κι ἀνοίξε τὶς καρδιὲς νὰ δοῦν τὸ φῶς τῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἀνάστασης.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πηγὲς αὐτές. Σὰν ἐρχόταν ἡ ὥρα τοῦ Σατανᾶ στὶς πόλεις, ὁ Ἄθως ὕψωνε φωνή! Πρόσφερε αἶμα καὶ δάκρυα ἀπὸ τὴν ἔρημον καὶ τὰ ταπεινὰ κελλιὰ του κι ἔφευγε ὁ Σατανᾶς. Οἱ ἄνθρωποι ἀκούγαν τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ κι ἡ χαρὰ ἀντικαθιστοῦσε τὴν ἀπελπισία.

Έτσι, κάθε φορά που και στις μέρες μας, έρχεται κάποια φωνή από το «Περιβόλι της Παναγίας» στεκόμαστε με προσοχή κι εὐλάβεια να τὴν ἀκούσουμε.

Καὶ ἡ φωνὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ἔκδοσι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα. Μᾶς προσφέρει τὴ «Λαυσαϊκὴ Ἱστορία» σὲ ωραία μετάφραση τοῦ Μοναχοῦ Συμεῶν.

Γράφει στὸν πρόλογο:

«Σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον ἔχουν γραφεῖ ἡ ἐνάρετη ἄσκησις καὶ ἡ θαυμαστὴ τοῦ βίου διαγωγή τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων, μοναχῶν καὶ ἀναχωρητῶν τῆς ἐρήμου πρὸς ζῆλο καὶ μίμησις ἐκείνων πού θέλουν νὰ κατορθώσουν τὴν οὐράνια πολιτεία καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο πού ὁδηγεῖ στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν...».

Τί ἄλλο νὰ ποῦμε ἐμεῖς; Ἄς ἀφροῦμε στίς σελίδες τοῦ μικροῦ βιβλίου μὲ τὴν ωραία μετάφραση, στὴ δημοτικὴ, καὶ τὶς ἐξαισιες διηγήσεις του.

Φς

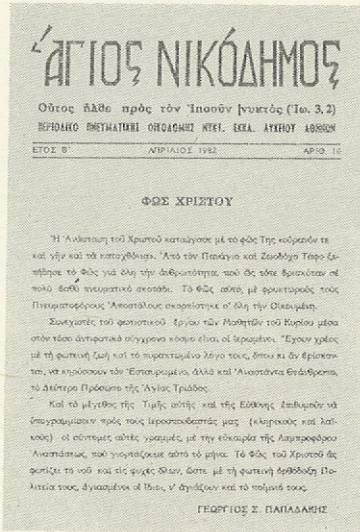
Περιοδικὸ

«ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ»

Ὁ «Ἅγιος Νικόδημος» εἶναι μη-νιαῖο περιοδικὸ πνευματικῆς οἰκοδομῆς τοῦ «Νυκτερινοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Ἀθηνῶν», πού Σχολάρχου του ἔχει τὸν κ. Γ. Παπαδάκη.

Πρόκειται γιὰ ἓνα προσεγμένον ἔντυπο πού δὲν ἀπευθύνεται μόνο σ' ἓνα στενὸ κύκλον σπουδαστῶν, ἀλλὰ καὶ στοὺς χριστιανοὺς πού θέλουν νὰ πληροφορηθοῦν τὸ ἐπίπεδο καὶ τὴν σὲ βάθος δουλειὰ πού γίνεται σ' αὐτὸ τὸ παιδευτικὸ Ἴδρυμα, πού καταρτίζει τὰ αὐριανὰ στελέχη γιὰ τὶς Ἑνορίες μας.

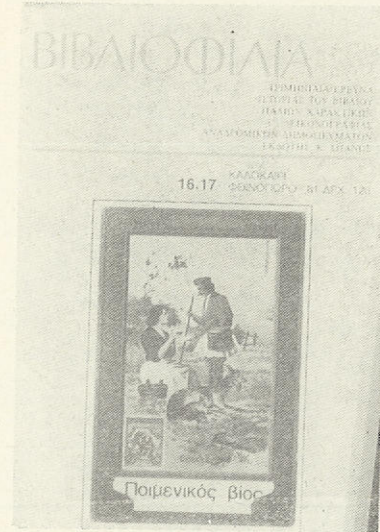
Ἡ ποιικιλία τῶν θεμάτων τοῦ περιοδικοῦ, ἡ ταπεινὴ ἐμφάνισή του καὶ περισσότερο οἱ συνεργάτες του ὀλοκληρώνουν ἓνα ἔντυπο ὀρθόδοξης παρουσίας, πού δικαιώνει καὶ τὸν τίτλο του καὶ τὴν ἀποστολή του.

Κ. ΣΠΑΝΟΥ

«ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ»

Τὰ κομψὰ καὶ σπάνια ἀφιερῶματα τοῦ «Βιβλιοπωλείου τῶν Βιβλιο-

φίλων» πού κυκλοφοροῦν κάθε τόσο μὲ συνεργασία τοῦ Κώστα Σπανοῦ καὶ τοῦ Τάκη Ψαράκη, εἶναι μιὰ οὐσιαστικὴ προσφορὰ στὴν ἐλληνικὴ βιβλιογραφία.

Ὁ «ποιμενικὸς βίος», ὁ «Ἄγγελος Σικελιανός», ὁ «Μικρομέγας» καὶ ἄλλες, σπάνιες ἐκδόσεις μὲ εἰσαγωγές, ἀναλύσεις καὶ εἰκονογράφηση, δείχνουν μιὰ ποιότητα δουλειᾶς καὶ μιὰ εὐθύνη, πού τὴν εὐχεται κανεὶς νὰ ὑπάρχει καὶ σ' ἄλλες παρόμοιες ἐκδοτικὲς προσπάθειες.

ΟΙ ΑΓΝΟΥΝΤΕΣ ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΣΤΗΣΑΙ (Ρωμ. 10,3).

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 132

πρῶτο κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ ἦταν κήρυγμα μετάνοιας καὶ τὸ τελευταῖο ἦταν ἡ Παράδοσις τοῦ Σώματος καὶ Αἵματός του στὸ Μυστικὸ Δεῖπνο, ὅταν χαρακτηριστικὰ εἶπε: «Ὁ τρώγων μου τὴν Σάρκα καὶ πίνων μου τὸ Αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ».

Α: Πάτερ, ἔχετε παρεμβάλλει τόσα ἐμπόδια γιὰ νὰ κοινωνήσῃ κανεὶς, πού πολλὰς φορές δὲν μπορεῖ νὰ νὰ τὰ ξεπεράσει. Λέτε γιὰ νηστείες καὶ πῶς ἐγὼ θὰ κοινωνήσω πού εἶμαι ἀσθενὴς καὶ πρέπει νὰ τρώγω;

Π: Ἄν εἶχατε ἐπικοινωνία μὲ ἓνα πνευματικὸ, θὰ σᾶς ὁδηγοῦσε ἐκεῖνος τὶ πρέπει νὰ κάνετε.

Α: Μιὰ φορὰ ἤμουσα πάλι στὸ Νοσοκομεῖο καὶ εἶπε ὁ πάτερ νὰ πάω νὰ κοινωνήσω κι ἄς ἔτρωγα. Ἄλλὰ δὲν πῆγα.

Π: Νά, λοιπόν, πού σᾶς κάλεσε ὁ Θεὸς μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ σεῖς δὲν δεχθῆκατε τὴν πρόσκληση. Σᾶς παρακαλῶ σὰν πατέρας πνευματικὸς βγαίνοντας μὲ τὸ καλὸ τὴν Τετάρτη νὰ φροντίσετε νὰ βρεῖτε ἓνα καλὸ ἐξομολόγο· πιστεύω νὰ ἀνακαλύψετε μιὰ ἄλλη πραγματικότητα. Χαίρετε.

Α: Χαίρετε, πάτερ, Εὐχαριστῶ.

Παρατηρήσεις: Ἡ ἀσθενὴς ἦταν ἓνας ὑπεροπτικὸς τύπος πού δὲν σὲ ἄφηγε καθόλου νὰ μιλήσει. Ἦθελε νὰ λέει μόνη της καὶ μιὰ φίλη της πού ἤρθε νὰ τὴν ἐπισκεφθεῖ τὴν παρατήρησε μερικὲς φορές νὰ σταματῆσει γιὰ νὰ μὲ ἀκούσει. Ἐνῶ ἔλεγε ὅτι ὑποφέρει ἀπὸ τὴν καρδιά της, σηκωνόταν κι ἔκανε βίαιες κινήσεις. Ὅταν τῆς μίλησα παρακλητικὰ, στὸ τέλος, φάνηκε νὰ κάμφθηκε λίγο.

ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Τοῦ κ. ΔΗΜ. Σ. ΦΕΡΟΥΣΗ

Χρόνια τώρα, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, κυκλοφοροῦν διάφορες ἐκδόσεις ποὺ φανερώνουν προχειρότητα, αἰσθητικὴ ἀνεπάρκεια καὶ περιφρόνηση τοῦ ἀναγνώστη. Βγαίνουν γιὰ νὰ βγαίνουν, ἀδιαφορώντας ἂν ἐπιτελοῦν κανένα πρακτικὸ σκοπὸ!

Ὡστόσο οἱ φωτεινὲς καὶ θετικὲς ἐξαιρέσεις δὲν λείπουν. Εἶναι λίγες, ἀλλὰ σοβαρὲς καὶ ἄξιες ἐπαίνου καὶ προσοχῆς. Μάλιστα βεβαιώνουν τὸν κανόνα καὶ προσδιορίζουν τὴν πορεία τῆς σκέψης καὶ τῶν πνευματικῶν ρευμάτων ποὺ ἐπικρατοῦν καὶ διαμορφώνονται σὲ κάθε ἐποχῇ.

Ἐνα τέτοιο περιοδικὸ ποὺ μόλις ἔρθει στὰ χέρια σου, σοῦ φανερώνεται ὅλη ἡ διάθεση, ὁ σκοπὸς καὶ ἡ σοβαρότητα τοῦ περιεχομένου του, εἶναι ἡ «ΣΥΝΑΞΗ» τοῦ Παναγιώτη Νέλλα.

Πρόκειται, στ' ἀλήθεια, γιὰ ἓνα ἔντυπο ὄχι μόνον ὀρθόδοξης ὁμολογίας, σθεναρῆς θεολογικῆς παρουσίας καὶ πατερικῆς συνάντησης! Ἀλλὰ καὶ καθοδηγηματικῆς ἀφετηρίας καὶ ἀναζήτησης προβληματισμοῦ.

Οἱ συνεργάτες του εἶναι ἀπὸ κείνους, ποὺ στὸ σύγχρονο, ὀρθόδοξο στοχασμὸ βρίσκονται στὴν πρωτοπορία καὶ ἀνοίγουν θυρίδες γιὰ ἀνῆρθεϊ στὴν καθημερινότητά μας λίγη θεανθρωπία, λίγη πραγματικὴ ἀνθρωπιά».

Βέβαια, παρόμοιες προσπάθειες ἀπαιτοῦν μόχθο, ἀγρύπνια, καθημερινὴ ἀπορρόφηση. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως, στὴν περίπτωσή τοῦ περιοδικοῦ «Σύναξη», εἶναι τόσο ἀξιόλογο, ὥστε τοὺς δικαιοῦνε πανηγυρικᾶ.

Τὸ ὕλικὸ ποὺ προσφέρεται βοηθεῖ νὰ ἀνοιχτοῦν τὰ μάτια, γιὰ νὰ ἀποκτηθεῖ μιὰ καινούρια κρίση στὰ θέματα τῆς Ὀρθοδοξίας. Κι αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν πατερικὴ θεώρηση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος.

Γράφει ἡ σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ στὸ σύντομο πρόλογο τοῦ δευτέρου τεύχους:

«Τὰ κείμενα αὐτοῦ τοῦ τεύχους προσπαθοῦν νὰ εἶναι ἓνας σημερινὸς μικρὸς ἀπόηχος τῆς μεγαλειώδους πατερικῆς ἀντιλήψεως καὶ στάσεως. Ὁ ἀναγνώστης καλεῖται νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς ἀφετηρίες. Θὰ εἶναι καλὸ σὲ μερικὰ σημεῖα ἴσως καὶ νὰ τὰ ἀμφισβητήσῃ. Καὶ νὰ ὀδηγήσῃ ἔτσι τὴν ἀναζήτησή του στοὺς χώρους ὅπου προσφέρεται πλήρης ἡ ἀλήθεια: τῆ Θεῖα Λειτουργία, τὴν ἁγία Γραφή, τοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ θὰ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ συναντήσῃ τὸ Θεὸ ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος, ἄνθρώπους ποὺ ἐνώθησαν μὲ τὸ Θεό, νὰ νιώσῃ μέσα του τὴν ἀνθρώπινη τρυφερότητα τοῦ Θεοῦ, τὴ θεῖα ἀγάπη τῶν Ἀγίων».

Ἐξάλλου τὰ σχόλια τῆς σύνταξης, καθὼς κι ὁ διάλογος μὲ τοὺς ἀναγνώστες ὀλοκληρώνουν τὴ δομὴ τοῦ περιοδικοῦ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ μπορούσαν ἴσως νὰ ὑπάρχουν καὶ θέματα πῶς ἐκλαϊκευτικά. Νὰ δημιουργηθεῖ δηλαδὴ ἓνα ταμεῖο μὲ σφαιρικὲς καταθέσεις μαρτυριῶν, πείρας καὶ πίστης, ὥστε τὸ περιοδικὸ νὰ ἀγκυλιάσει εὐρύτερο κύκλο ἀναγνωστῶν.

Στὴν ἀναζήτησή τοῦ προσώπου του ὁ Ἕλληνας ὀρθόδοξος θὰ διαπράξει ἀσυγχώρητο λάθος, ἂν δὲν σκύψῃ σὲ παρόμοια ἔντυπα ἀναγνώρισης καὶ τῆς ταυτότητάς του. Γιατὶ στὴν ἀλλοίωση, στὴ σύγχυση, στὴν ἀπροκάλυπτη καταλυτικὴ παρέμβαση τῶν καιρῶν μας, τὸ περιοδικὸ «Σύναξη», προσφέρει καὶ τὸ φῶς τῆς αὐθεντικότητας καὶ τῆς αὐτογνωσίας. Ἐρεθίζει καὶ δυναμώνει. Προβληματίζει καὶ ὀδηγεῖ. Διδάσκει καὶ τέρπει. Ἀποκαλύπτει καὶ μορφοποιεῖ. Παρουσιάζει τὴν Ὀρθοδοξία σὲ ἀναφορὰ καὶ ζωντανὴ σχέση μὲ τὴ σημερινὴ ζωὴ. Συμβάλλει θετικὰ στὴ συνειδητοποίηση πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν προβλημάτων καὶ κατευθύνει στὴν ἀντιμετώπισή τους. Ὁ ὀρθόδοξος κόσμος καὶ ξεχωριστὰ ὅσοι μελετοῦν τὴν ὀρθόδοξη πίστη ἢ διδάσκουν — καθηγητές, θεολόγοι, δάσκαλοι, ἱεροκλήρυκες κ.λπ. — βρίσκουν στὴ «Σύναξη» ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἀναζητήσεις καὶ τὰ ἐρεθίσματα ποὺ τοὺς εἶναι ἀναγκαῖα στὴ βίωση καὶ στὴν ὁμολογία. Πράγμα ποὺ πρέπει νὰ βρισκεται σ' ὅλα τὰ περιοδικὰ μὲ παρόμοιο περιεχόμενο.

ΑΘΕΪΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Συνέχεια από τη σελ. 131

φυχιατρεία τῶν διανοουμένων ἢ τὰ κάτεργα στὶς πολυπληθεῖς νησίδες τοῦ «ἀρχιπελάγους Γκούλακ» καὶ χρησιμοποίησαν τὶς ἐρπύστριες τῶν τάνκς στὴν Πράγα ἢ στὴ Βουδαπέστη ἢ στὴ Βαρσοβία, γιὰ νὰ καταπνίξουν τὴ φωνὴ τῶν καταδυναστευομένων, πού ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ξεσηκώνονται, γιὰ νὰ ἀποκτήσουν ἐκ νέου ἐκεῖνο, πού ἀρκετοὶ τηλεκατευθυνόμενοι νέοι στὸν τόπο μας ἀγωνίζονται γιὰ νὰ τὸ χάσουν.

Ὅλα αὐτὰ ὄθησαν πολλοὺς στὸ νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἀπομαρξιστικοποίησιν τοῦ μαρξισμού. Ἔστω ὡς παράδειγμα ἡ κίνησις τοῦ Εὐρωκομμουνισμού, ὁ ὁποῖος —ἀρὰ γε εἰλικρινῶς ἢ μόνον ἐξ αἰτίας ἐλιγμοῦ τακτικῆς;— κρίνει ὡς σκόπιμη τὴν προβολὴ τῶν συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, τοῦ τύπου καὶ τῆς κοινωνικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν καὶ τῆς ἐλευθέρας καθολικῆς ψηφοφορίας ὡς πηγῆς τῶν νομίμων ἐξουσιῶν τῆς ἀποφυγῆς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου κ.τ.τ. Μάλιστα πολὺς γίνεται λόγος καὶ περὶ χριστιανικοῦ σοσιαλισμοῦ,

πού στηρίζεται στὶς κοινωνικὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἀπὸ ὅσα εἶπαμε ἕως τώρα γίνεται φανερὴ ἡ κατεύθυνσις, τὴν ὁποία πρέπει νὰ ἔχη ὁ πολιτικὸς προσανατολισμὸς τῶν Χριστιανῶν. Ἡ κατεύθυνσις αὕτη δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι δογματικὴ καὶ μονολιθικὴ. Γι' αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ παρουσιάσῃ καὶ πλουραλισμὸ «σχολῶν» ἢ κατευθύνσεων, τῶν ὁποίων οἱ σχεδιασμοὶ θὰ προσαρμόζονταν στὶς συγκεκριμένους ἱστορικοκοινωνικὰς καταστάσεις, στὶς εἰδικὰς γνώσεις καὶ στὴν ἐκλεκτικὴ διαίσθησις πολιτικῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐμπνέονται ἀπ' τὶς χριστιανικὰς κοσμοθεωριακὰς καὶ βιοθεωριακὰς ἀρχὰς. Ὁ Χριστιανισμὸς καταδικάζει ὅτι προσβάλλει τὴν χριστιανικὴ πίστιν, τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐπιβάλλει ὀρισμένη συγκεκριμένη πολιτικὴ καὶ κομματικὴ κατεύθυνσις. Χωρὶς νὰ τάσσεται ὑπὲρ ἢ ἐναντίον ὁποιασδήποτε πολιτειακῆς ἢ πολιτικῆς παρατάξεως, δίδει μόνον τὶς πνευματικὰς κατευθύνσεις πρὸς λύσιν τῶν πολιτειακῶν προβλημάτων καὶ πρὸς διαφώτισιν τῶν πιστῶν νὰ κάμουν τὴν πολιτικὴν τους ἐπιλογὴν μὲ ἐλεύθερον προσωπικὴν τους ἀπόφασιν.

Π Α Ρ Α Ν Ο Μ Ι Α

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 135

τήσιν ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ προσέξῃ καθόλου τὶς συνέπειες τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, μὲ θάσι τὸ κδ' κεφάλαιον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. Ὅμως ὁ ἄλλος παρατήρησε ἀμέσως τὸν κίνδυνον καὶ ἔσπευσε νὰ σηκωθῆ ὄρθιος, κοιτάζοντας τὸ ρολοῖ του:

—Πρέπει νὰ φύγουμε, εἶπε μὲ φανερὴ ταραχὴ, ἔχω ραντεβού!

Ἦταν φανερὸ πὼς κατανόησε τὸ ἐπιχείρημα: Ἀφοῦ ἡ Γραφή ἀναφέρει κατηγορηματικὰ πὼς ἡ δευτέρα παρουσία (στ.χ. 30) θὰ λάβῃ χώρα «μετὰ τὴ θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων» (στ.χ. 29) καὶ ἡ ἐταιρία διδάσκει πὼς ἡ «μεγάλῃ θλίψι» δὲν ἔγινε ἀκόμη, γίνεται σαφὲς πὼς ἡ δευτέρα παρουσία δὲν μπορεῖ νὰ ἔγινε τὸ 1914 καὶ πὼς τὸ «εὐαγγέλιον» τῆς «ἐγκαθιδρυμένης βασιλείας τοῦ 1914» πού κηρύττει ἡ ἐταιρία «Σκοπιὰ» εἶναι «ἄλλο εὐαγγέλιον» πὼς οἱ «ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆταις»

τοῦ στίχου 24, οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ κηρύττουν «ἰδοὺ ἔδω εἶναι ὁ Χριστός», εἶναι οἱ «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωθᾶ»!

—Εἶπατε πὼς σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεώς σας εἶναι νὰ συζητήσετε γιὰ βασικὰ θέματα ἀπὸ τὴ Βίβλον, εἶπα μὲ ὑψωμένη τὴ φωνή, καὶ παραδεχθήκατε πὼς ἀπὸ μιὰ συζήτησις: μπορεῖ νὰ προκύψῃ καὶ γιὰ σᾶς ὄφελος. Ἴδου λοιπὸν πὼς ἡ συζήτησις ἀπέδειξε ὅτι ἔσπευτε τὸν καιρὸ σας πηγαίνοντας ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κηρύττετε «ἄλλο εὐαγγέλιον» ἐκπληρώνοντας τὴν προφητείαν τοῦ Χριστοῦ γιὰ τοὺς ψευδοπροφῆτας (Ματθ. κδ' 23). Ἡ εὐθύνη σας εἶναι πολὺ μεγάλη: πρέπει νὰ ξεκαθαρίσετε τὸ ζήτημα. Σήμερον σᾶς δίδετε μοναδικὴν εὐκαιρίαν, πρέπει λοιπὸν νὰ συνεχίσουμε τὴ συζήτησις, τηλεφωνήστε καὶ ἀκυρώστε τὸ ραντεβού σας, πρόκειται γιὰ τὴν ἴδιαν τὴ σωτηρίαν σας, τί ἄλλο πιδ ἐπεῖγον πράγμα μπορούσε νὰ ὑπάρξῃ γιὰ σᾶς;

(Συνεχίζεται.)

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανον τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸν πάνω σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μήνα. Ἐτησίαν συνδρομὴ 300 δρχ. Καθηκὼν τῶν ἐφημερίων εἶναι ἡ ἐγγραφή συνδρομητῶν.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἡ γενέθλια ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ Πεντηκοστή, μορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς, ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τὰ γενέθλιά της. Ὅπως, αὐτὴ τὴν ἡμέρα, μὲ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς Ἀποστόλους «ἐν εἶδει πυρίων γλωσσῶν» καὶ μὲ τὸ πρῶτο κήρυγμά τους στὸν κόσμον, πῆρε ὑπόστασι καὶ μορφή ὁ θεοῦδότης αὐτὸς ὄργανισμός, ποὺ κύτταρά του εἶναι οἱ πιστοὶ στὸν Ἰησοῦ. Ὅπως γράφει σύγχρονος ὀρθόδοξος θεολόγος, «κατὰ τὴν Πεντηκοστή, τὸ νοητὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας καθελκύσθηκε καὶ ἄρχισε τὸ ταξίδι του μέσα στοὺς αἰῶνες».

Ἀλλὰ ἡ ἡμέρα αὐτὴ δὲν σημαίνει μόνο μιὰ ἐκκίνηση. Νόημά της ἔχει ἕνα ἀέναο γεγονός. Τὴ διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτη παρουσία τοῦ Παρακλήτου, ποὺ ἀδηγεῖ τοὺς πιστοὺς — κληρο καὶ λαὸ — σὲ ὅλη τὴν ἀλήθεια, κατὰ τὴ Βίβλο. Ἡ ζωὴ μας ὡς χριστιανῶν εἶναι μιὰ συνέχεια, μιὰ προέκταση μέσα στὸ χρόνο, τῆς Πεντηκοστῆς. Φωτιζόμαστε καὶ ἐπισχυρόμαστε ἀπὸ τὸν Παράκλητο στὸ ν' ἀκολουθοῦμε σωστὰ τὸ δρόμο ποὺ μᾶς χάραξε, μὲ τὸ βίο καὶ τὴ διδασχὴ του, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ποιμαντικὸ ὑπόδειγμα.

Ὁ ΙΕΡΟΣ Ἀγόρευσις γράφει κάποιον: «Ἀγάπη καὶ κάνε ὅ,τι θέλεις». Μ' αὐτὴ τὴ φαινομενικὰ τολμηρὴ φράση, προβάλλει μιὰν ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια, ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα τοὺς κληρικούς. Ὅτι, ἂν ἔχομε ἀληθινὴ στοργὴ πρὸς τὸν πλησίον, πολλοὺς τρόπους μοροῦμε νὰ ἐπινοήσουμε γιὰ νὰ βοθεοῦμε κοντά του καὶ νὰ τοῦ μεταδώσουμε τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ.

Σ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια ἀνήκει ἡ περίπτωση ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πύ φωτεινοὺς Ἱεράρχες μας, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Κίτρον καὶ Βαρονάβα, χάρη σὲ μιὰ πρόσφατη ὥραία καὶ κάπως ... ἀπρόοπτη ἐνέργειά του. Ἐνα βράδυ, ἀπροειδοποίητα, ἐπισκέφθηκε «δισκοθήκες» καὶ ἄλλα ψυχραγωγικά κέντρα τῆς Κατερίνης καὶ μίλησε μὲ νέους ποὺ σύγγαζαν ἐκεῖ. Τὰ λόγια του δὲν ἦταν ἐπιτιμητικά, ἀλλ' ἀπλῶς ποτισμένα μὲ πατρικὴ ἀγάπη. Μ' αὐτά, χωρὶς ν' ἀπωθεῖ, τοὺς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ συλογισθοῦν πῶς θὰ ἐπροεπε, σὰν γνήσια τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ρυθμίζουν τὴ ζωὴ τους.

Ἐτσι, ἀνταποκρίθηκε θαυμάσια σ' ἐκεῖνο ποὺ εἶπε τὸ Θεῖο Πρότυπο κάθε καλοῦ ποιμένα, ὁ Ἰησοῦς, ὅτι «ἤλθε ν' ἀναζητήσει καὶ νὰ σώσει τὸ ἀπολωλός».

Ἡ ἐνέργεια λοιπὸν αὐτὴ τοῦ Σεβ., ποὺ καθὼς μάθαμε ἀπέδωσε καρπός, εἶναι ἕνα ἐπὶ μέρος ὑπόδειγμα ποιμαντικῆς ὀρθοπραξίας, ἄξιο νὰ βρεῖ μιμητές.

Θρησκευτικὸς ἢ πολιτικὸς γάμος;

Μὲ τὴν εἰσαγωγὴ καὶ τοῦ πολιτικοῦ γάμου τελευταία, ὁ λαὸς μας ἔχει ἀνάγκη ἐγκαίρως διαφωτισεως ὡς πρὸς τὸ ἀπαραίτητο τελέσεως τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου. Συμβάλλοντας σ' αὐτὴ τὴν ἐνημέρωση, τὸ περιοδικὸ («Ἐκκλησία») ἐξέδωσε καὶ κυκλοφορεῖ σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα ἕνα σχετικὸ μικρὸ βιβλίον. Ἀνήκει στὴ γραφίδα τοῦ συνεργάτη μας κ. Ἐδαγγέλου Λέκκου, θεολόγου—νομικοῦ καὶ φέρει τὸν τίτλο: «Θρησκευτικὸς ἢ πολιτικὸς γάμος;». Γραμμένο σὲ γλαφυρὴ καὶ ἀπλή δημοτικὴ, μὲ λιτότητα καὶ ξάστερα νοήματα, διαβάζεται ἀνετα καὶ εὐχάριστα, φωταγωρώντας τὴ σημασία τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου. Συνιστοῦμε ἐνθερμα στοὺς ἐφημερίους μας τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν εὐρύτερη διάδοσή του στὶς ἐνορίες τους.

Ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος.

Ὁ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Κύριλλος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες καὶ Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Ἐλαμψε καὶ αὐτὸς στὸ χρυσὸν αἶώνα τῆς Ἱστορίας της.

Μὲ τὴ φωτεινὴ καὶ ἀσραγὴ πίστη του, τὸ χαριτόβροτο βίον του καὶ τὶς πολύτιμες, στὴ φερνὴ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος τῆς Ἀνατολῆς, συγγραφές του, ὅπου θαυμάζει κανεῖς, ἐκτὸς τῆς θεολογικῆς σοφίας, μιὰ μεγαλοφυῆ λογοτεχνικὴ ἰκανότητα, φρονηματίζει τὶς γενεές κάθε τόπου καὶ χρόνον.

Τέτοιοι ἄνδρες, περίοπτα, μέσα στοὺς αἰῶνες, ἀναστήματα τῆς θείας Χάριτος, πάντα δίνουν τὸ «παρόν» στὴν πορεία τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ σήμερα λοιπὸν, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μνήμης του (9 Ἰουνίου), οἱ ποιμένες μας ἄς ἐποφεληθοῦν ἀπὸ τὴν ἀέναη λάμψη του, ἀναλογιζόμενοι τὸ βίον καὶ τὶς πνευματικῆς του ὑποθήκες, ὥστε νὰ ἐμπλουτίσουν τὸν ψυχικὸν κόσμον τους μὲ ὅ,τι πηγάζει ἀπὸ τὸ σεπτὸ ὄνομά του.

Γίνε καὶ σὺ ἕνας Ναθαναήλ.

ΣΤΙΣ 11 τοῦ μηνός, τιμᾶμε τὴ μνήμη τοῦ Ἀποστόλου Ναθαναήλ ἢ Βαρθολομαίου. Ἀνήκει στὸν κύκλον τῶν Δώδεκα Μαθητῶν τοῦ Κυρίου μας. Ἀπὸ τοὺς λίγους καρποὺς τῆς ἀγῶνης συκιάς, τῆς Συναγωγῆς τοῦ Ἰσραήλ, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴ τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὴν ψυχικὴ ἀγνότητα ποὺ τὸν στόλιζε. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, βλέποντάς τον («ὑπὸ τὴν συκίῃ ὄντα»), τὸν χαρακτήρισε σὰν ἄνθρωπο στὸν ὁποῖο «δὲν ὑπῆρχε δόλος».

Εἶσαι καὶ σὺ, σὰν κληρικός, ἕνας συνεχιστής τῶν Ἀποστόλων. Φρόντιζε, μελετώντας τὸ βίον τους, νὰ ἀντλήσεις ἀπὸ τὸν καθένα ὅ,τι καλὸ ἰδιαίτερα ἔχει νὰ σοῦ προσφέρει. Πάρε λοιπὸν ἀπὸ τὸ Ναθαναήλ τὴν ἀδολότητα.